

Poznan, Mus, 1735-1807

4

וכבר מביא הב"י דעת תוס' ומרדכי וכנראה הטור אזיל בשטתם ולהכי אינו מחלק בהכי, ועיין בספרי ק"ד סי' רט"ו שם הנחתי דעת הר"ן בצ"ע: והנה בהר"ן נדרים דף ט"ז ע"ב איתא אלא אמר רבא הא דאמר ישיבת סוכה עלי וכו' וא"ת וכי אמר ישיבת סוכה עלי מאי הוי הא דבר שאין בו ממש הוא י"ל דהכא במאי עסקינן דאמר קונם סוכה לישבתה עלי ורבא לא חש לתרוצי אלא לשון הנאה דאמר אביי ואין ה"נ דבאומר סוכה לישבה עסקינן: וא"כ אף לשיטתו שמדמה שופר לסוכ' אינו אסור אלא באומר קונם שופר לתקיעתו עלי. וכן הוא בהר"ן גופי' בר"ה כתב אבל באומר קונם שופר לתקיעתו עלי אסור אלא דשוב כתב בנדרים אבל בתוס' אמרו שאפילו קונם ישיבת סוכה עלי מהני דלא מקרי דבר שאין בו ממש אלא בשאינו מזכיר שם החפץ שאוסר עליו אבל כשמוזכר החפץ הנאסר דבר שיש בו ממש הוא, וא"כ ה"ה לשתתו אף אם אמר תקיעת שופר עלי אסור והכי העתיק הכל בו דעה זו בשם הרמ"ה וכתב אבל אם אמר קונם תקיעת שופר עלי אסור והיינו כדכתב הר"ן בשם התוס' דכל שמוזכר שם החפץ חשוב נמי דבר שיש בו ממש. ולשון הש"ע ודאי קיצור הוא בהעתקה וצ"ל אבל אם אמר קונם שופר עלי לתקיעתו. דאילו בלשון הש"ע קונם לתקיעתו בלבד כל שאינו מזכיר שם החפץ כלל לכ"ע הוא דבר שאין בו ממש:

אמנם מה דאיתא שוב בהכל בו ואם אמר קונם של שופר עלי משמע דעת

דהלילה הולך אחר היום. דת"ע כנגד אברים של תמיד תקנו ובקדשים הלילה הולך אחר היום שלפניו כן היה נ"ל ע"פ ה' שהמתחיל בו גומר אבל בהד"מ כתב יש מקומות בו מתפלל ערבית אמש. ע"כ. [וכ"מ בא"ד ס"ק י"ז בלשון הד"מ והכל בו ערבית אמש. ודלא כמשמעות לשון המ"א (שבשם המ"נ) שהבין על ערבית שלאחריו ע"ש ובמחה"ש]:

סימן תקפ"ג

סעיף ב' הג"ה והולכין אל הנהר. יראה שהוא על שם הפסוק שמואל א' ז' וישאבו מים וישפכו לפני ה'. ומתרגם יונתן ושפיכו לבהון בתיובתא כמיה קדם ה'. ורש"י פי' סימן הכנעה הרי אנו לפניך כמים הללו הנשפכין:

סימן תקפ"ה

סעיף ה' הנוטל וכו' אינו ודאה סימן ברכה. כתב המגן אברהם אבל איטורא ליכא כיון דצורך מצוה הוא, והוא מהבית יוסף דלא יהא משום שכר שבת: ואין להקשות נמי דליהוי איסור מטעם מה אני בהנם כמו דשנינן בככורות כ"ט הנוטל שכר להזות ולקדש מימיו מי מערה אפרו אפר מקלה. ופרש"י בגמרא מדהיא הכשר מצוה לפיכך אסור, די"ל דחשוב מידי דטירחא דשרי כמו שכר להביא מי חטאת ואפר חטאת דשרי כדפירש רש"י סוף פרק האיש מקדש דמילתא דטירחא הוא ודחמנא לא רמי עלי דשרי למשקל אגרא וק"ל: L

סימן תקפ"ו

סעיף ה' אבל אם אמר קונם לתקיעתו עלי אסור לתקוע בו. זה מהר"ן

התענית
ז איירי
מתענין
התענות
ו שהם
ד אסור
ומה
וני כתר
דאי מן
לק"מ
דעל פי
ס דאם
נר אלא
כא אל
רמב"ם
ס מחר
ל אסור
א מכח
מפרש

ברמ"א
, ונ"כ
תקס"ו
זשבוע
תענית
מנהג
כמ"א

אפילו
לומר

אסיפת דינים

ספר

שְׁדֵי חַמַּד

אות ימים טובים-ת.

יבואו בו כללי השים וכללי הפוסקים דברים בחדים. לקסא ניגחו מספרן של צדיקים המה הגבורים. אשר דברו בקדשם אחת הנה ואחת הנה במקומות מפוזרים. ואסיפת דינים. אמרי פנינים. מפי סופרים ומפי ספרים. בדבר הנהוגים נפשי אחתה ללקט אמרים. בעזרת הבורא יתברך בורא רוח ויוצר תרים. למדנו חיפוש מחיפוש חופש כל חדרי חדרים. תוקנתים אף עשיתים עים איב מאלף ועד תיו מסודרים. לתועיל לקמנים כמוני מילדי העברים. את כל אלה ידי עשתה אנכי הדל צעיר שבצעירים. מבני ציון עיר קדשנו ירושלים משוש תפארתנו. במתרה בימינו תבנה ותכונן בראש החרים. גר אנכי לעתות כאל באחת מעיירות קרים. קראסוב בזאר עיר קמנה ואנשי קדש בתוכה טובים ויקרים. הצעיר חיים חזקיהו מדיני המבונה חח'ס היו בלא'א הרב החסיד ועניו מוה'ר' רפאל אליה מדיני ולה'ה תנצב'ה גתה מיו השכינה באספקלריא המאירה אוד לישרים.

חלק תשיעי

בימ"ס

בית הסופר

הניח משם הרשב"א בחידושו שהסכים לסגרת הרמב"ן וכן פסק מרן בשולחן הטהור וכן כתב הריטב"א בחידושו לקדושת ד' ח' בשם הרמב"ן ושכן שמע מפי מורו גם הרב הלכה ברורה בפרק י"ב מהלכות גזילה דף ק"ג ע"ב כתב בשם מוהרש"ל וזריך לשלם שכן הרובא מילתא כמו שהנהגו בחיפין שבגרת הרמב"ן מושגת מהרשב"א והטור והרמב"ן וזמן רש"י וכו' (שקול וטרי דנמוקי יוסף בפרק מלות חליפה כתב בשם הריטב"א על דברי הרמב"ן הג"ל וזינו מחורר וכו' וגם שקול וטרי על דברי הרדב"ז בחלק שלישי דפוס פיורדא סי' הקי"ו שכתב שדוב האפרשים סוברים דלא כבגרת הרמב"ן ולא ידע מי האם המפרשים וכו' וסיים) הנה נכתב דכל מלות עשה דלא רמיא עליה ידידה לחודיה א"ס נרמנה לו ולא רזה לקיימה ע"ה שהנהגה שכן כך וכן ליכא איסורא ליעול שכן המלוא עלמה ואשילו שכן הרבה ומועצה חתונה שפיר חקירת הרב מערכי לב בלקיפת שופר ושלוח לבור דלפי האמור נחא שרי משתמא ודאי הם מתיישב תמי' עם התוקע ועם השליח לבור בחיילה על שדרם וזיון דלאו עליהו בלחודיהו רמיא מלות חקיעת שופר ומלוא ללמוד ולהתפלל בצבור והלויים יודו חובתם שהרי כל אדם יוכל להתחבר וללמוד שכן חקיעת שופר וגם ללמוד ולהתפלל בליבור וכיון שכן לא היה מלוא רמיא עליה ידידה לחודיה וכגון דא ודאי מהני תנאה דמתא חקוע והחון לחקוע ולהתפלל [בעד שכן] וליכא איסורא וכדכתב הרמב"ן אלו חורף דב"ק :

וְרִי הַדָּל במחילת כבוד תורתו הרמה דבריו המוסיף דעיי' לתלומות הדין קיימת שהביא דברי הרמב"ן שכתב דאשור לרופא ליעול שכן התכונה והלימוד וכו' וכן כתב הרב עזרי ורב ולענין חיוב ממון דוקא הוא שכתבו דהכל לפי תנאו וזריך החולה לשלם לו שכרו כאשר התנה עמו ואין שו"ע' אחרו משום שהרופא אשור לו ליעול שכן התכונה והלימוד דוקא סוף לענין ממון כל שהנהגה עמו חיוב לשלם לו כפי תנאו והנה נדון הג"ל וס' היתה התקירה לומר אך הצבור חייבים לשלם שכן להתוקע ולהחון להתפלל היתה מחייבת על פי מה שכתב הרמב"ן ודעויה דכל שהתנה הרופא שיהן לו שכר כך וכן חייב לשלם וכו' והכא נמי התנו התוקע והחון שיתנו להם שכר כך וכן ודאי חייבים לשלם שכרם דומיא דרופא שהתנה אבל חקירת הרב היתה על התוקעים והשלוחי לבור עלמם מי הוה להם ליקח שכר וכו' וכיון שדבר זה נפחא בגדולתם כשתמחא התוקע והשלוחי לבור הם ירצו ובלמים ומחויבים אחר היותם הגון שאפשר למלוא לא הוה דרשו לומר דחין הכי נמי דאיסורא עבדי כמו ברופא שהתנה שיתנו לו כל כך שכר דעבדי איסורא ואשילו הכי הרי הוא טעל שכרו דלא יתכן לומר כן על ידיו ה' ושלמים ולכן חזר הרב לבקש טעם שיא' הדבר היתר ויטא ליה על פי חילוק הג"ל בין דבר שמוכרת היות על ידי ואלו לדבר שיכול לעשות בעלמו והדר קשימה דגם בחקיעת תלוי בזולתו דחין הכל בקיאים בחקיעות וכו' וללא קשיא זו היתה יבוא זה נטון אבל על פי דברי הרמב"ן הג"ל נראה ודאי דאין מחייב דאם בלתי לומר דלפי דברי הרמב"ן כל מלוא דלא רמיא עליה ידידה בלחוד משתרא שרי ליעול עליה שכן אם כן גם שכן לימוד חומר ליעול שהרי כל אדם יכול להתחכם ללמוד כדקאמר הרב שנת ימין ואם כן הא דמה אנו בחנם וכו' היכי משתכח לה אלא ודאי לנבני איסורא לא מהניא מירי הא דלא רמיא עליה בלחוד דבוק' סוף איסורא קעבד ורק לענין ממון הוא דמהני דכל תנאי שבממון גאלו קיים ואחר זמן רב ראיתי בספר יד ימין הן ל"ו הובא שם השמעות לספר שנת ימין ובענין זה כתוב שם בפרק ק"ה ע"ד וז"ל מה שיחבתי לקיים הרב מערכי לב על שכן חקיעת שופר על פי דברי הרמב"ן האמת דאחד כך ראיתי להרב מוהר"ר עיאל בספר מטה יהודה סי' ש"ל (בקונטרס שנת יבודה) שפירש דברי הרמב"ן דאיסורא מיה אבא עכ"ל ומכאור דהדר ביה רב משמעותיה ונדון שכן דהדר ביה אך תמיה לי לתה הולך לדברי הרב וטעה יהודה והלא דברי הרמב"ן עלמו קרו בחיל דאיסורא מיהא איכא וכמו שכתב הרב עזרי וזה כאמור :

נחזור לדברי הרב מערכי לב הג"ל והוא דאחר שייב חקירתו על חקיעת שופר על פי חילוקו הג"ל הדר קשימה ממה

שכתבו הפוסקים אשר הובאו ניתק יוקף סי' תקפ"ה על שכן המוסט או איכא משום שכר שנת דחופוק ליה משום שכר מלוא וכתיב ליישב דשכר זה מותר משום דלא אשרו אלא בדאורייתא כדכתבו הרא"ש והר"ן בנדרים דף ל"ו וז"ל להפוסקים דתפלה דאורייתא מכל מקום שכר השליח לבור הוא ללא תי' חובת קיים וקדושה שהם דרבנן וגם שאר עינייט דאשילו חוב דרבנן ליכא כדכתב צבי' יוסף סי' ג' אלו חורף דב"ק ולפי הנראה לא זכר שר א"ח דברי הרמ"א בסי' ש"ו דאם סבורים לחדש או לבנה שרי לכולו עלמא ע"ס והיה לו להקשות על זה דח"ך אפשר דשרי הא איכא משום שכר מלוא כמו שהקשה על מה שכתב מרין בבית יוסף סי' תקפ"ה והנה מה שכתב דללא תי' חובת קיים וקדושה אינו אלא מדרבנן כן נראה דעת רוב הפוסקים שיון להרב ארע"ה דרבנן בלוח תקי"ג וסי' אר"ה לדרין סי' ב' וסי' ג' ובזוה"כ למים סי' א' מכל מקום אינו מוסבס דברי הרשב"ן בח"ב הביא דבריו בקבלת יעקב בחושפת דרבנן סי' קכ"ח ובבב"ט יוסף א"ח סי' קל"ה לוח א' ובשורו ברכה שבכרטי יוסף סבירא ליה שהם מדאורייתא שיון באור לי בהשמעות דף קמ"ו ע"ב ואם כן לדעתו החקירה בתקוה עומדת אכן בהורגותיה דמר נראה ליישב על פי דרכו והוא שידוע דגם להרמב"ם שסובר דתפלה מלוא עשה מן התורה מכל מקום נוסח התפלה הוא מדרבנן דמדאורייתא בבקשה בעלמא עשה אחת ביום ואלו יודו חובתו והשלוח לבור שטעל שכר על התפלה הוא מן התקנה ואיך דתקון רבנן סדר תפלה בא לו בהצרכה ואילו היה לו בבקשה בעלמא לא היינו נריבים לשלוח לבור כלל וזה אינו אלא מדרבנן לכן יכולים לקבל שכר על חריבות נוסח התפלה וכן גבי שופר מן התורה אין לנו חיוב אלא שלשה פעמים תר"ח וליה לא היה לדין שכר אלא דרבנן חקעו לתקוע תש"ח וכו' שלשה פעמים ולתקוע בברכות וכו' והתוספות מרובע על השיקור והתוקע בא בשכרו על התוספת הוא וכיון שהיא מדרבנן יכול לקבל על זה שכר ורק החשב הוא משום שכר שנת טוב הקבוצותיה דבמה שכתבו ליישב החקירה לענין התקיעות דמן התורה אין חיוב אלא שלש פעמים והשאר הוא מדרבנן יש לפקפק דמאחר דמה שלח חוקעים כל הסדרים הללו הוא משום דמספקא לן בדרועה האמורה בתורה אי גותי גנת וכו' הוי ספקא דאורייתא ולדעת הרשב"א ודעויה דחומר הספקות מדאורייתא הדר הוה ליה דין תורה דאשור ליעול שכר ואשילו לדעת הרמב"ם אחר הרמב"ם הספקות מדרבנן יש לפקפק לדעת הסוברים דלא אחר הרמב"ם ודעויה דחומר הספקות מדרבנן אלא בענין איסורין אבל במלות עשה לכולו עלמא ספקא דאורייתא לחומרתא מדאורייתא שיון במה שרבותיה בקונטרס הכללים במערכת הסמ"ך לוח מ"א אלא דעדיין יש לקיים מה שכתבתי דהא ללא תי' חובת קיים וד' בשלשים דחייבם דהתקיעות שעל סדר הברכות וגם מה שחוקעים עוד אין חיוב מן התורה כלל :

אחר שנים רבות הבנתי שכר בית מואר על א"ח ורחימי בסי' תקפ"ה שכתב בחקירה זו אמתי לא אסרינן ליעול שכר משום מה אנו בחנם כמו שטעל שכר להוה ולקוש דמשום דהוי הכשר מלוא אשור כמו שכתב רש"י בנדרות דף כ"ט בגמרא וכתיב דיש לומר דהוי מירי דערמא דשרי כמו שכר להביא מי מעלת ואפר מעלת דשרי כמו שפירש רש"י בפרק האיש מקדש דף ח"ן דמילתא דירמחא הוא ורמחנא לא רמי עליה ושרי למישקל אגרא עכ"ל ולכאורה קשה דהא הבאת המים והאפר אינן גוף המלוא ואם חומר ליעול שכר עליהן משום דאיכא עירמא היכי מלוג' למילף מינה שהיא מותר ליעול שכר על חקיעת שופר שהיא גוף המלוא מפני שיש בה טורח דלמא בגוף המלוא אף דאיכא עירמא לא שרי ונראה ליישב דודאי מה שכתב רש"י דהואה וקידוש היא הכשר מלוא אין פירושו כשאר מכשירי מלוא דאמרינן בעלמא שפירשו הוא שאינו עיקר גוף המלוא אלא הכשר מלוא דקאמר רש"י הכא פירשו עיקר גוף המלוא דאם גאמר דהואה נוסח מכשירי מלוא הוא אס כן מה היא גוף המלוא אלא ודאי הכשר מלוא דקאמר כלומר גוף המלוא דהואה וקידוש הן גוף המלוא והבאה ומילוי הו מכשירין בעלמא וכיון דקאמר רש"י בקדושת דף ח"ן ע"ב בעטס איסור ליעול שכר על הוהה וקידוש דהוא משום דלית בה עירמא

ושכר לימוד מלוא הוא נו
אני בחנם וכו' שמינין ו
אף שהן גוף המלוא ומי
הגוף אלא שקילר וסמך
כדכתב הגוף בית מלוי
היה מותר ליעול שכר או
וקידוש אין בו טורח מש
שכר דאף על קיום המל
דחמנא מובא וכן ראית
הג"ל שכתב בשם שו"ת
תורה דלחין עינייט בלוי
שכר והיינו ודאי על פי
עלמא נמי כי איכא טרי
והרב שובע שמות רלה
טרחא ומותר ליעול שכו
למו שידוע כבר טענת
בו דמדלח גמול היקר ו
מקרי טרחא ע"ס א' ו
ליעול שכר אלא דמלשון
עלמא למה שאינו גוף ה
הלכה ב' כתב לחלק בין
שום טעם משמע דכל ש
והריב"ש א"ס גבי בשכו
ופעולה ולאו אגרי הורא
שכר הורא ומלוא ואם
משמע דבבירא ליה דחין
אי איכא עירמא נמי אכ
שם שכתב על שמיעת ה
מן המלוא דשמוע בין ו
לומר דאף אי עירמא ד
המלוא אשור (מה שכתב
דברי הרב המגיה ע"ו
מתבאר דגם במלוא כי
שכתבו דמשמעותה הסי'
ליעול שכר אף על הע
דעיקר השכר הוא על ג
הגוף מערי
שוב הבנתי סי' אשלי
שאל ומשיב ווי
דאם אין האב יודע למו
וכו' כתב על זה תמיה
תקפ"ה וכמה מלות ומד
יש לומר שלוקחים שכר
היום ולפעמים טעמים
טוב ומחכילים כמה יו
שבועות הלכה ט' דמבו
שם בבב"ט משנה ולחם ג
דלוקח שכר חממו כבוי
יעב"ן בסידור שלו דנו
חממו שפיר מוכרח ל
ליה דבתקיעות אין כוס
ללעטר אותו לדיק רבין
הנה לא אחר אלא משו
הוה שרי אלמא דליכא
טעמא בשי וכדחקר ה
מה אני בחנם ולפי
התקיעות שהן מדרבנן
במחילת כבוד גאלו ד
שהביא מדברי הראב"ד

9

שכר לימוד מלווה הוא טעם והחזרה חמרה ראה למדתי אחת מה
 אני בחנם וכו' שמעתי דאם היה טורחא בזהא וקידוש היה שרי
 אף שכן גוף המלווה ומינה ליפיק לתקיעת שופר דאף שהיה גוף
 המלווה כיון שיש בה טורח מותר ליעול שכר כן נראה שהוא כונן
 הגאון אלא שקולר וסמך על המבין והאמת דמדברי רש"י מהבאר
 בדרכי הגאון בית מחיר דאפילו בזהא עמיה שהיה גוף המלווה
 היה מותר ליעול שכר אם היה דבר של טרחא שהרי כתב דבהואה
 וקידוש אין בו טורח משמע הא אם היה טורח היה מותר ליקח
 שכר דאף על קיום המלווה עמיה במילתא דעירחא לא רמי עליה
 רחמנא חיובא וכן ראינו בספר שובע שמחות בסוגיא דקידושין
 הג"ל שכח בשם ש"ח הגאון מוהר"ם פארווה ס' מ' לענין לימוד
 מורה דלחן זבובים באמירת פעם אחת דליכא טרחא מותר ליעול
 שכר והיינו דהוי על פי דברי רש"י הג"ל דמשמע דלקיים המלווה
 עמיה נמי כי איכא טרחא מותר ליעול שכר דלא אטרחיה רחמנא
 והרב שובע שמחות ראה לומר דגם לשמוע טעמיה בעלי הדין חביב
 טרחא ומותר ליעול שכר על זה ולא אסרו ליעול שכר לדון אלא
 למי שיועד כבר טעמיהם ואין לרדף רק לפסוק הדין ושבו חזר
 בו דמדלא נמצא היקר זה בשום פוסק על כרחין לומר דגם זה לא
 מקרי טרחא ע"ש אם כן בתקיעת שופר דודאי הוא טרחא ויכל
 ליעול שכר אלא דמלשון הש"ס משמע דיש להלק בין גוף המלווה
 עמיה למה שאינו גוף המלווה וכן הרמב"ם בפרק ו' מהלכות פרה
 הלכה ב' כתב להלק בין הוהה וקידוש להבאה ומילוי בסמך ולא כתב
 שום טעם משמע דכל שהוא גוף המלווה אין היקר ליעול עליה שכר
 והריטב"א שם גבי בשכר הבאה ומילוי כתב פירוש דהוי אגר טרחא
 ופעולה ולאו אגר הוהה ומלווה וגבי שכר הוהה וקידוש כתב דהוי
 שכר הוהה ומלווה ואסורי ולא סיים כדברי רש"י דליכא טרחא
 משמע דסבירא ליה דאין טעם החיבור משום וליכא טרחא דאף
 חי איכא טרחא נמי אסור כל שהוא גוף המלווה גם בשובע שמחות
 שם שכח על שמיעת הטענות דליכא טרחא כנ"ל סיים וגם היה
 מן המלווה דשמע בין איכוס כתוב וספעתם לך נראה דנוטתו
 לומר דאף חי יומא דשמיעת הטענות היא טרחא כיון דהיא מן
 המלווה אסור (מה שכח שם בשם מוהר"ם פארווה כנ"ל מובן שם
 דברי הרב המגיה ע"ה) ולא ידעתי איך לא נרשם שמדברי רש"י
 מהבאר דגם במלווה כי איכא טרחא שרי ועל כל פנים לפי מה
 שכתבו דמשמעות הש"ס והרמב"ם והריטב"א הוא דלמלווה אסור
 ליעול שכר אף על העושה החקירה במקומה עומדת אם לא שלמחר
 דעיקר השכר הוא על ריבוי התקיעות שהן מדרבנן ועל דרך שכח
 הגאון מערבי לב לגבי שכר השליח לבור :

שוב הגאון אשלי רבדרי עס בהיות יד שאלו להגאון בעל ש"ח
 שאלו ומשיב וראיתי שעל מה שכח הרמ"א בס' רש"י
 דאם אין האב יודע למוול המוהל אינו רובה למוול בחנם נוערים בו
 וכו' כתב על זה תמיהתי מדוע לוקחין שכר מהתקיעות עיין ס' קפ"ה
 וכמה מלות ומדוע יש לנעור במוהל ואדרבא בעיר גדולה
 יש לומר שלוקחים שכר בטלה שובל להיות בטל במלווה וי רוב
 היום ולפעמים נוסעים לכפרים ולרוצים לשבות שם שבה או יום
 טוב והמתעלים כמה ימים ומלחתי בהראב"ד פרק שבי מהלכות
 שבוות הלכה ט' דמבאר שהיה המוהל טעל שכר על המילה ועיין
 שם בבספא משנה ולחם משנה ועודי וזה ס' רכ"א ס"ק מ"ב גס י"ל
 דלוקח שכר חמטו כבוד' ס' ס"ל לענין רופא גס מה שכח הרב
 יעב"ץ בסידור שלו דנוכל להטעונו כמו בחלילה הנס לענין שכר
 חמטו שפיר מוכרח ליקח לו כמבואר בס' ס"ל ע"כ הנה פשיטא
 ליה דבתקיעות אין שום חשש ליעול שכר וכוננו דאף דבאמת כמה
 נלעזר אותו לדיק רבינו הטור על מה שנוטלים שכר על התקיעות
 הנה לא אחר אלא תשום שכר יום טוב ומשמע דאי לאו האי טעמא
 הוה שרי אלמא דליכא חיובא משום שכר מלווה אלא דהוה נופח
 טעמא כפי וכדחקר הגאון מערבי לב דלמה לא יהא אסור משום
 מה חיי בחנם ולפי מה שכתבתי חיי הדל דהשכר הוא על ריבוי
 התקיעות שהן מדרבנן אין מקום לתמיהתו על הרמ"א מתקיעות
 במחילת כבוד גאונו דאשוי מילה שהיא מורה מן החזרה ולפי מה
 שכתבו מדברי הראב"ד המוהל טעל שכר ואחר מה משום שטעמיה

שכר בטלה וכו' אם כן קשה בתקיעות לדיכא יעול מלאכה למה
 יהא מותר ומה שנראה מדברי הגאון יד שאלו דמשום שלפעמים יש
 לו להמוהי טעול מלאכתו מותר לו ליעול שכר בכל זמן במחילת
 כבוד גאונו אינו נכון בפשי דתיכני לן להחיד לרובש לו יעול
 מלאכה ולפי דברי הגאון בית מחיר חיי שפיר הכל דבתקיעות
 דשרי הוא משום דליכא טרחא ובמילה שכח הרמ"א דנוטתו בו
 היינו טעמא משום דליכא טרחא ולא יעול מלאכה לשפיה קלה ואין
 הכי נמי דאם ילעזך להתבטל ממלאכתו כמו שאמר ביד שאלו דיעזרך
 ליעך לכפר וכו' גס הרמ"א מורה דשרי (ובשאלו ומשיב מהחזרה
 קמו ח"ב ס' ק"א מביא בשם הרשב"ץ דהרבניס נטעליס שכר על
 שבעליס ממלאכתם) ובהכי מיירי הוהי דהראב"ד בהלכות שבוות
 הג"ל ומו לא מדי עמיה שבני ספר ארחות חיים (החדש) חלק ב'
 וראינו מה שכח בס' הקפ"ה אות י"ב בין החומר שם דהנוטל
 שכר לתקיעה אינו רואה סימן ברכה ומביא שם בשם ספר מאורי
 אור בחלק בן עין ד' ק"ט ע"כ שכח שנוטלים בשכר שלשים קולות
 שאחר כך שהוא מנהג בעלמא או משום החרוטה גדולה שבבסוף
 וכו' ואין ספק זה מצינו אגלי לראות דב"ק דלכאורה יסוב זה אינו
 מועיל אלא לחקירה הרב חקרי לב מדין שכר מלווה חבל מה ישישטי
 זה לדון שכר שבת יום טוב וכל הכתוב שם כנראה הוא על שכר
 שבת ולא נעשו בדיון שכר מלווה כן נראה לפי מה שכתבתי כי לא
 נתיישבתי בדב"ק וזהה לחוס :

ברכת שופר אם היה לשמוע קול שופר או על תקיעת
 שופר הוא מחלוקת הפוסקים עיין בס' הקפ"ה
 ודברי רבינו חס שהביא הרא"ש בזה מהר"א יניחו דנפקין ר' דאש
 השנה כתב בשמו בסוף ס' יו"ד דמבדך על תקיעת שופר ובפרק
 קינא דפסחים ס' יו"ד כתב לשמוע וכו' וכבר עמד בזה הגאון
 קרבן נחמאל וראיתי להגאון גנדי ישע ס' ח"י שכח שיש טענות
 בדברי הרא"ש בראש השנה (במה שכח בשם רבינו חס שיש לבדך
 על תקיעת שופר משום דשמייה הוא נגמר מלווה לדיק להיות
 דשמייה לאו נגמר מלווה) וכוננו רבינו חס לא ללמדנו נוסח הברכה
 אלא כוננו שידך רק בזמן התקיעה ולא בזמן עשייה השופר
 וכדמסקין בתמיהו דף מ"ב ע"כ דכל מילה דשמייה לאו נגמר
 מלווה אין מברכין על עשייה אלא על קיום המלווה ואף דבספר
 הישר לר"ת ס' נט"ר חשב תקיעת שופר כדרי הנך דמבדך בעל
 שעות שופר הוא וכן בתמיהו דעיס ס' קפ"ה יש למחוק חיוב שופר
 אלו חורף דב"ק ודברי החוקים מחר דמלמד דנראה מפשט דברי
 הרא"ש דנוטתו לומר דחוקים בזה ר"ת וראב"ה לר"ת מבדך על
 תקיעת ולראב"ה לשמוע ולפי פירושו בטלה מחלוקת ומו דאם לא
 בא ר"ת אלא לומר דאין לבדך בזמן עשייה השופר אם כן הא
 הוה ליה לאשמועינן בהדיא שלא יבדך בעשייה השופר ואין ידעין
 דכשעת התקיעה מבדך ככל המלווה דמבדך עובר לעשייתו וגם היה
 ליה למימר כתב ר"ת דמבדך על התקיעה ומדכתב דמבדך על
 תקיעת שופר נראה דנוטת הברכה אחא לאשמועינן אף גס וזהו
 כיון דפחא בסברת ר"ת היה לו לסיים סברתו בנוטת הברכה וכן
 כתב ראב"ה על פי היורבולמו וכו' אלא ודאי מוכח דנוטת הרא"ש
 דר"ת שופר דנוטתו הוא על תקיעת שופר וכוננו שהבין הגאון קרבן
 נחמאל וגם מדברי מדין בית יוסף בס' הקפ"ה הג"ל מוכח שהבין כן
 ומה גס שכן משורש בס' הישר ובתמיהו דעיס כמו שכח בדברי
 ישע שם ואם חטא דשעתו על פי הגהה שפי ינחא לן להניה בדברי
 הרא"ש דפסחים הג"ל רבינו נחמאל במקום רבינו חס והוא עמיה
 חמטו ורגיל להחליף ר"ת בר"ח ולא נלעזך להניה בטלה פסדים
 כמ"ש הגאון גנדי ישע הג"ל (ואין כיוולא לכל זה חשב משום חרס
 הקדמונים שלא להניח הפסדים כמו שכתבתי מה שכתבתי בקונטרס
 זה במערכת הה"א אות ח') ומה שהבירתי דעל כרחין בת"ר יש
 ט"ס דהא בס' קפ"י כתב בשם הרמב"ן דהמנהג לשמוע קול שופר
 ופשיטא דר"ת לא יחלוק על המנהג נראה דאין זה הכרח דר"ת
 דינא הוא דקאמר ומו אשפר דבאחריה דר"ת גס המנהג היה שסברתו
 ואין שום הכרח מדברי הרמב"ן כן נראה ברור (לעמיה העמיה
 ולענין דינא אין שום נפקותא דאין אחת דמדין סומכין וכן מנהג
 פשוט לבדך לשמוע וכו' אחר כמה שנים כאלו יד' חזר על

שכר החינים
 זכרו ליישב
 ובה הרא"ש
 מכל מקום
 כהם דרבנן
 ו יוסף ס'
 ר"י הרמ"א
 ע"ש והיה
 שכר מלווה
 והנה מה
 כן נראה
 מ"ל וכו'
 מקום אינו
 כן בהוספה
 וזרי ברכה
 בהשמועה
 הרמב"ם
 שם שוכר
 ח' מדרבנן
 ומהלכות
 חקון רבין
 לא היינו
 לים לקבל
 חן לבן
 ולא רבנו
 ות וכו'
 שפת הוא
 אז משום
 התקיעות
 ש לפקע
 ספקא לן
 דלחיייה
 הוה ליה
 ה דהוה
 הרמב"ם
 לוח עשה
 שדכחתי
 עדין יש
 דחייב
 חן חיוב
 חיי בס'
 וול שכר
 וס דהוי
 יא וכתב
 חתחת
 דף ח'
 ! אגרא
 זה ואם
 למילף
 המלווה
 לא שרי
 הכשר
 שפירשו
 י"י הכח
 מלווה
 דקאמר
 לוי הו
 בטעם
 טרחא

שליח

ספר

התעוררות תשובה

חלק שלישי

תשובות בירורי הלכות וחידושי סוגיות

על שו"ע אורח חיים

מאת גאון ישראל וקדושו רכבו ופרשיו בוצינא קדישא

חסידא ופרישא מאורן של ישראל

רבינו שמעון סופר זצוק"ל

אב"ד ערלוי (במדינת הונגריא) יע"א

בן רבינו הגדול מאור הגולה מרן בעל כתב סופר זצ"ל

בן רבינו הגדול מאור הגולה מרן בעל חתם סופר זצ"ל

ולמעלה בקודש זי"ע

סדר ונערך בתוספת הערות והארות

"עקבי סופר"

מנכדו הג"מ עקיבא מנחם סופר שליט"א

יר"ל ע"י

מכון להוצאת ספרים וחקר כ"י ע"ש החתם סופר ז"ל

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תש"נ לפ"ק

שנת המאה וחמישים להסתלקות מרן החתם סופר זי"ע

ורבינו בתל תלפיות (ריש טבת תרס"א עמוד 69) חזר וכתב:
הנה במג"א (סי' תרל"ט סק"ו) מנזח להדיח דפה הכח
בכיסוין ויהר מכבילה כוח קבע והייב לנרך לישב
בסוכה ובמחש"ק מנזח דכוונתו על הבשיל מהמשה מינים
הנזכר בשו"ע'ם, ובש"ע (סק"ת) מנזח הכל בחר היעב,
רק מביא ממח"צ שמסופק בזה, אבל מודה שאם אוכל בתורת
קבע כי אין קידוש אלא במקום סעודה דכוח קבע, מנזח הכל
בהדיח כאשר כתבתי. ומה שמצינו מהר"ח הוא כמוני, כי הוא
בענינו מקשה שם מד' מג"א (סי' רל"ב ס"ק י"ז) שוהר
מכבילה כוח קבע, ומחי מקשה הל"ה המג"א מיירי בפה גמור
ואיכו מיירי בפה הב"כ, מוכח דגם הוא סובר דמג"א קאי
גם על פה הב"כ. והנה הוא מיקל שם קודם מוסף אשר בל"ה
הדין ממוקפק בין הפוסקים אם מותר לאכול, מש"כ במנהג
האורייתא שהוא איסור גמור וחמור מאוד, עיין ברכות (ד'
ע"ג) שהאוכל קודם ק"ש הוא חייב מיתה ואין לו להקל,
גם רח"ה המהר"ח גופא לסמוך על הרמב"ד [מובא ברשב"א
ברכות כ"ח ע"ג] חיינו מנין, ה"ה הרמב"ד מקול דעשימה כ"י
אוי"ה שריב לו לאכול לסעוד ליבא קודם שיכנס לצי רב, והוא
מנזח להדיח בסוכה (כ"ו ע"א) בדעתיים דר צו רב ועיול
לכלה ובתוכו שם שהוא כבינה פת, ועיין רש"י שם, אי"כ
ר' או"ה דהגיש ליבא קודם שנגמם לכלה הוה עשימה דסמיכת
הלב די לו בכבינה פת, ואין רח"ה משם דיותר מכבילה פת
הב"כ לקרי עראי, ובדרישה (סי' רל"א סק"ד) איתא להדיח
דכבילה שביעה מקרי וקבע עי"ש.

ומח"ס יו"ד אין רח"ה, לא מיבעיא קודם מוסף דהתיר לו,
דברי חולה או הל"ה ליבא ואין יכול להפיל בכוונה
אפי' קודם תפלת שחרית מותר לו לאכול כמנזח בשו"ע (סי'
פ"ע סעיף ג"ד), ובוד נכפה דפעור מכל המנהג, טוב לו שיהכל
שלא יבא לדי נכפה ויבי' פעור מכל המנהג ומסופר, משנאסור
לו לאכול אולי ימשוך ויהצטל ממנו, הלא אם לא יאכל יבי'
נכפה ויהצטל בטוח ממנו, שאם גם יעשה אינו יולא צ"ח
נכפהו.

ומה שהעירו הרבנים נ"י אודות קריאת התורה, הנה הרבה
מקילים שאם יולא קודם שמו"תים הס"ה אינו מחויב
לשמוע כי אין חייב ליחוד רק פ' זכור ופ' פרה כמנזח בשו"ע
(סי' קמ"ג סעיף ה'). מה שלא הבאתי משו"ע (סי' רל"ה ס"ג),
כי י"ל דק"ש דערציה חמור מפני אונס שינה, גם לא הבאתי מה
שפסק הרמ"א (סי' הפ"ט ס"ד), כי ספירה העומר הוא איזה
תיצור בעלמא, ויש חשש ויהר שישכח ממשנה רב.

סימן שעה

- א. בענין נטילת שכר להתפלל ולתקוע.
- ב. ישוב קושיית הט"ז בענין כל שנה שאין תוקעין בה בתחלתה מריעין לה בסופה.

ה) בט"ז (סי' הקפ"ה סק"ו) הקשה על הרב רבינו שמואל
שהביא המרדכי בכתובות (פ"ה סי' קס"ט)

Te

ומוכח שם צ"י, דכתב דמותר לחזיק להשכיר ע"מם להפיל
בשבת, מטעם דהא דנותנין לו שכר הוא כדי לקיים המנהג
להתפלל, וקשה מהא דאיתא במסכת צ"מ (נ"ח ע"א) השוכר
את הפועל לשמור את הפרה, לשמור את התבואה, אין נותנין לו
שכר שבת, וזהו ודאי מנהג, ואפ"כ אסור אלא ע"י הצלעה,
כאשר כבר הביא העור המובהא לחיו רבינו יוחאל להקשות משם
על המנהגים בספרד ליעול שכר שיתקעו להם צ"ה.

ונלע"נ ד' ליישב צפשויות, דלשמור הפרה והתבואה אין הדבר
בעצמותו מנהג, אלא הכנה דהכנה דמנהג איכה,
והיינו שיכא להם תינוק לעשות מעשה הפרה, ושיכא להם פרה
הדומה בנזק ולא יכוו לריבים לחזור אחרים בכל המקומות, ופרה
הדומה גופא חיינה רק בכשר שיכא אפר פרה להזות למי שרואה
לעבר עלמנו מעומתת מת, ולכן אסור שם ליעול שכר שבת,
מש"כ בתקועה והפלה שהוא מנהג בעצמותה ממש מותר ליעול
שכר שבת.

3) עוד הקשה שם העו"ז על הב"י שכתב צו"ד (סי' ע"ד)
דממה דאיתא במגילה (כ" ע"א) דלמך רב"ג
דאפילו אין לו מה לאכול ומכר ס"ה אינו רואה בו סימן ברכה,
וכתב ע"ז הרב"י וז"ל: משמע כיון דאין רואה בו סימן ברכה
אסור הוא למוכרה, וכאן כתב דהיפוך דהנוטע שכר לתקוע
צ"ה וכ"י אינו רואה מחותו שכר סימן ברכה, ומשמע דליכא
איסור להתפלל ולקבל שכר. ונלע"נ דלייב דמכירת ספר תורה
לאחר חיינה הורדה מקדושה, כי גאשר ספר תורה בכל מקום
שהוא, רק שהוא ציון לחורה שחינו מהשיב אותה ומו"ת
ממנוהו ומוכרה לאחריכ, כי רח"ו להיות הציב מחוד צעיניו
שלא להו"תו מרשעה, אבל אם הוא מוכרת לזה כי נחון מחוד
למעות אלו אז הברכה לא יבוצת, מ"מ לא יגונה, ואין ציון
לספר תורה, אבל כיון שצ"הו מומן שמקבל צעד ס"ה אין בו
סימן ברכה, אי"כ אין לו ברכה צמעות הללו, (וצפרט לסברת
הב"י הובא במג"א סי' תרל"ו סק"ג) דאינו רואה סימן ברכה,
כגון אם זרע חיזה דבר אינו מלמיה דאפילו דבר זה גיפה מפסיד
גם את הקרן) ואע"פ"כ מוכרה בשביל הנאה קלה לשעתה,
זהו ציון לחורה, וממילא אסור למכור, מש"כ בתקועה והפלה
שהוא מוכרה לשכור אחר לתקוע ולהתפלל, ואם לא יושכר זה
להם לריבים לשכור אחר, לא שייך בזה ציון דמנהג. דהדרבה
הוא עושה מנהג להו"תא הרבים ונהנה על ידה.

ג) עוד הביא שם העו"ז ה"ה דאיתא צ"ה (ע"ז ע"ג) ח"ר
ילקח כל שנה שאין תוקעין בתחלתה מריעין לה
בסופה, מאי עמיה דלא איערצב שטן, ומפרש צ"ג והובא
שם בתוס' ד"ה שאין, ללא דמיקלע בשבתה, אלא דאחייליד
אונסא ולא תקעו עכ"ל. והקשה העו"ז דהא אונס פטרי'
רחמנא בכל מקום עכ"ל. ונלע"נ דלייב דהנה ה"ה דאונס
רחמנא פטרי' היינו שאין מגיע לו שום עונש צמח שלא עשה
דבר זה, אבל ידוע דהשטן מקטרג צ"ה כדרכו, ואין אדם
לדיק בחרן אשר יעשה עיב ולא יתעא וכו', וסגולה השופר
לערצב השטן כדי שלא יוכל לקטרג, אבל אם אונס תוקעים
הנה שהוא מפני אונס, ואין להם עונש על ציעול מנהג עשה.

יאל, והפטר לומר דרשוי לשיטתיה דס"ל צברכות (וי"ט ע"ב)
ד"ה כל מילי, וזיומא (ע"ד ע"ה) ד"ה ואלופה, דכל מילי
לדבן הוי דאורייתא משום לא תסור, ח"כ גם מה"ח לא יאל.

ב) רבים מקשים ב) למה אינו יולא לר"י כשהקט בשופר
של שלמים, ולהו"ה דרבא אינו יולא גם צל
עולה, משום דקא עבד היסורא, אמאי לא נימא ככל התורה
כולה עשה דוחה ל"ת. וי"ל דכמו דאמרין דהא דעשה דוחה
ל"ת, הוא רק ל"ת שיש בו מלקות, אבל ל"ת התמורה דיש בו
כרת אינו דוחה, עיין יצמות (ה' ע"ב) וכתובים שם ד"ה טעמא,
ה"י צמעילא שהיא התורה דחייב גם קרבן וחומש, אין עשה
גרידא דוחה אותה. ועוד י"ל דאם הדבר שצובר צ"ל אסור
גם בהגהה ח"כ היא התורה בעלמא, ואין עשה דוחה אותה.

ג) בגמ' מתקוף לה רבא הימא מעל לצתה דתקט, כי קא
תקט באיסורא תקט. צעורי אבן הקשה דהא
העעס דשתקט באיסורא לא יאל אליבא דר"י, היינו משום
דהוי מהב"ע, והרי התוס' צבוכה (ע' ע"ה) ד"ה ההוא,
כהבו דפסול דמהב"ע אינו אלא מדרבנן, אבל מה"ח יולא,
וכיון דמה"ח יולא כשהקט באיסור, ח"כ עכ"ה דמעל, והרי לאו
אורחא לתקוט גנין תקיפות של תורה צלמא וכמבואר לעיל
(ע"ז ע"ב) וכיון שבהקפות הר"ה שגויות מעל, ח"כ כי הדר
ותקט צביתרא קא תקט.

ולדידי לא קשיא כלל, דוקא אם קדם העבירה ועי"ן צא
לו ח"כ המורה צוה נידון משום מהב"ע, ולשעת
ההוא אינו אלא מדרבנן, אבל הכא דמעשה העבירה הוא
גופא קיום המורה אינו יולא כלל מה"ח, דבמה שחטא והכעיס
לצוראו לא קיים המורה לנחת רוח לפני הקב"ה, וזה שקאמר
צירושלמי חלה (פ"ה סוף ה"ה) "אין מורה עבירה", וה"ה
לפי מה שהסביר ברמב"ן ויובא לקמן דאם מורה ליהנות ניתנו
ואמרין דלא יאל, היינו טעמא דכיון דאם לא יאל לא מהנה
ולא עבד היסורא, דכשהיה אומר יאל עכשו הוא מהנה. וזה
י"ל ג"כ בצונות הירושלמי ה"ל "אין מורה עבירה" היינו
שהמורה לא יוכל לגרום דש"י שתקיים המורה יהיה לו עי"ן
עבירה, ומלאתי דבר זה צב"ה כתי"ם חלו"ת (ס"ו ק"ה) ד"ה
ויש לפעמים ג). וצ"ה יש לבאר מה שמסוים שם צירושלמי ח"כ
אילא אלא המורה אם עשיתן כמלותי הוה מורה ואם לאו אינו
מורה, דאשמעין ר' אילא דדבר זה למידין מן הקרא, דאין
מורה עבירה ואין עבירה מורה, דלא הימא דמסור זה לחכמים

מ"י לא ערצו השטן בקערונג, ומרשין בסופה על תפלים
שעברו, חוץ מאם ישבו תשובה, כשהצב מוטילה על הכל, וזה
פשוט שהגמי מייורי בלא עשו תשובה, אבל תשובה מועלת.

L

סימן שער

הערות וחיידושים בסוגיא דמצות לאו ליהנות ניתנו
ר"ה (כ"ח ע"א)

ה) בגמ' אמר רב יהודה בשופר של עולה לא יתקט ואם
תקט יאל. בשופר של שלמים לא יתקט ואם תקט
לא יאל. מ"ע עולה זה מעילה הוא, כיון דמעל זה נפקא לה
לחולין, שלמים דלאו בני מעילה נינהו היסורא הוא דרכיבו בכו
ולא נפקא לחולין. וכתבו התוס' ד"ה בשופר, דחייבי דתקט
בשוגג ולהכי מעל ונפק לחולין, אבל צמוד אין מעילה ולא נפיק
לחולין, והנה לפי מה דהסביר הר"ע צ"ח וצ"ח"א וצ"ח"א
(ס"ו ל"ה) דהעעס דלא יאל משום דהוה מורה הבאה בעבירה,
הוה אפשר לפשוט מכלן דגם בשוגג שייך מהב"ע. אבל יש לומר
דדוקא בשגג באיסור דיש בו כרת וחייב הטאה על שגגה,
ועל ספקו חייב השם הלוי, ולריך לשבז ולהתוודות כדאיתא
ברמב"ם ה"ל תשובה (פ"ה ה"ה), לכן שייך מהב"ע, אבל לא
בשגגה. לאו, וה"ה דמעילה דבאה על שוגג ואט"כ רריך
להביא קרבן מעילה, מוכח דבשוגג ג"כ הוי עבירה כמו שגגת
כרת, ואין רחום ממעילה לשאר חייבי לחוין בשוגג. ויש להשיב
ע"ז, שהרי הרמב"ם כתב שם שאפילו עבר על עשה בשוגג רריך
תשובה ולהתוודות עליו, ממילא מוכח מזה שאפילו על שגגת
עשה הוי תפא, כיון דלריך תשובה ויודוי.

ומיושב צוה קושיית התוס' צבוכה (ל' ע"ה) סוד"ה משום,
ההא דתינא בפסחים (שם) דאין יולאין צמזה של
עבל ודריש לה מקרא, דהיפוק ליה דוכה מהב"ע. ד"ל שאכל
עבל בשוגג, או עבול למעשר עני שהוא רק בלאו, ובשוגג לא
שייך מהב"ע א). ומיושב נמי קושיית התוס' סוכה (ע' ע"ה)
ד"ה שהוא, דלמה לן קרא למעט סוכה נזולה, היפוק ליה משום
מהב"ע, ולהג"ל מיושב דהוי קרא לשוגג דסבר דמוחר לגזול
לשם מורה, או באופן שלקח סוכה חבירו דלא שייך בו גזל.

ומרש"י פסחים (ל"ה ע"ב) ד"ה דמאי, מוכח דגם בעבירה
דרבנן איכא משום מהב"ע, ואולי רק מדרבנן לא

פ ר ב י ע ק פ

בהקדש עיי"ש. [ועיין קובץ שו"ת הת"ס (ס"ו ז') ד"ה ואמנם
(ובמילואים שבסוף הספר) ובחי' הת"ס סוכה (עמוד מ"ג),
עיי"ש ה].
ג) ת"י זה כתב הטו"א בעצמו. ועיין שו"ת שבת סופר היר"ד
(ס"ו צ"ט) דכתב דדברי הכת"ס חלוקין מדברי הטו"א. ברם
הכת"ס בעצמו בחי' חולין (פ"ט ע"א) ד"ה והנה מסקנת, הביא
ת"י זה בשם הטו"א עיי"ש.

א) בחי' הת"ס סוכה (עמוד מ"ד מעמודי הספר) ד"ה ועיין,
הביא מר"ת בספר הישר (ס"ו ק"ב) דבשוגג ליכא משום מהב"ע.
והת"ס ת"י בזה קושיית התוס' כדכתב רבינו. וראה מש"כ
רבינו לקמן (ס"ו ת"ט).
ב) עיין בחי' הת"ס בסוגיין ד"ה מיהו. ובתהנות מעשה חושב
ה"ל לולב (פ"ח ה"א, אות קצ"ב) ת"י דכמו דאין לגזול הפץ
של חבירו ולקיים המצות, ולא אמרינו עדל"ת. ה"י גבי מעילה

ז"ה לה צ"ב

עמ"י עש"ו
זה ספר
מערכי לבק"א

מערכות אלהים תמים, מחנו חונאזא חיים, דרש
 דרש דרופים נחמדים * פרס"ה זאח יפה
 נדרש'ת נחמד לתראה אמרוח טבורוח הנחמדים מזהב ומסו
 כולו מחמדים * זאח פעולת נדיק עיר וקדיש מורי ורבי
 הרב הגאון הגדול מעו ומגדול הוא היה גבור חיל אביר
 ראש העמודים הרועים
ר"מ ור"מ נע"הק **ירושלים** חובב"א הסיר'
 קדיש'א פריט'א
 מרואנא רחמנ'כתה"ר **רפאל יוסף חזן** זאוק"ל והיה
 נש אדוני צרור בצרור החיים נחמל'ת
 קדושים וטהורים צדיקים וחמילים * נרס זכור אוחו האיס
 לעוב איש החסד והרחמים צדיק חמים נומל חסדים * הדר
 הוא הגביר הנבון ומעולה אהב החורה ולומדיה כתה"ר
רפאל חיים שלמה אלגראנאטי נ"ע
 אשר הפריש חמיו הן בעולינו חי להניא על מזבח הדפוס
 זה הספר הנותן אמרי ספר חני חנא הכל מעריכין לבריש
 המנדוקים על אדני פו תיוסדים *
 טח גדולים מעשי ה' דרושים לכל חפציהם לפ"ג
 נדפס פה שלוניקי יע"א
 חתת מחפלת אדונינו המלך שולטן מחמוד יר"ה
 נדפס המחוקק הנבון ות' כה"ר בצלאל הלוי הי"י

מערכי לב דרוש יר ערך עסק התורה כח

וכחיו כי עם קדוש אחיה לה' אללהו וברבחה ה'להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה ופירוש הכחוב כ"ל במ"ט בקידושיו י"ע אמר רבא זו מעלה יחירה יש בנין ישראל לגויס דאילו בשרה'ל כחוב והייתי זהה לאלהים והם יהיו לי לעם ואילו בגרים כחוב מרי הוא זה ערב אל לבו לגסח אלזי באס ה'והיו לי לעם ואני אחיה להם לאלהים וזה כ"ל פונק הכחוב כאן בי עם קדוש אחיה לה' אללהו וכן בזה ה'להיות לו לעם סגולה יתק'ש אחס לא במרח' בהקצ'ה קודם שבמר הוא נכס וזו מעלה יחירה נכס מכל העמים אשר על פני האדמה דאילו בגרים כחוב היה לי לעם ואני אחיה להם לאלהים וא"כ איך יחכן כל זה לדרש"מ הלזו כי ע"כ אללה נ"ל לפרש על דרך שפירשו המפרשים דכחוב צפ"כר חסד ראימי אח העם הזה והנה עם קשה עורף הוא ועשה הניהה לי כו' שהכונה שאמר לו הקב"ה מה שנחרתי בזה אינו אלא שידעתי מהם חוקי לב ואינם נכחים בדברים שאין בהם ממש כדכתיב פחי יאמין לכל דבר וא"כ מהי תימי לעבוד ע"ז שהוא הוא ודבר כוזב וא"כ איך יחכן שיעבדו את העגל ומירו את כבודם בחבנית שור אוכל עשב שאין בו ממש כלל וע"כ בדקדוק ועשה הניהה לי ואללש ידוע שפנאל כל האומות על ישראל אינו אלא ע"י החורה שפסל"ל ע"ז והרחיק

והנה

אוחנו מהם במאלל ומטחה ומלהחחן עמהם וזינו להכריז' עממים ועמלק ועושה להם נסים שלא כדרך טבע וע"כ מזלייהו מוז שאין להם חלק לע"ה כמ"ש הר סיני שידדה שנה לא"י על ישראל וע"כ בכל דור עומדים עלינו ללוחינו והקב"ה מעילנו מידם בזמן שאנו עושים רצונו של מקום דבלא"ה אי גרס החטא עשו בנו נקמו גדולות כמ"ש בילקוט צפ"ב שלח צב"ה'הולך לשניהם יומם לעשף הקב"ה כן סינהגג האומות כבוד ישראל ולא דיין לזין טוהגים בהם כבוד אלא שממיתים אותם במיתו' חמורו' משונו' זו מוז כו"ג"ש

ואגב

ראיתי במ"ר צפ"ב שלח נפסוק ואחנה צאני צאן מרעימי אדם אחס שאח' שדרשו שפסלו' לצאן לשבח ישראל בכתה דברים ע"ימו אי מה הצאן מחוקן לטביחיהו ישראל כן ח"ל צאן קדשים כסם שהקלטים כל מי שנוגע בהם ממתיב כך ישראל דכתיב קדש ישראל כו' ולכאורה קשה מהי תימי שיהיו ישראל כצאן לטבית' האי דיטנא להאי פרדסנא . אכוראימי שהאמת פירוש הכחוב שיהיו ישראל מחוקנים כצאן לטביחה והוא כמ"ש במדרש קבלת צפ"אמרחי אני צלבי על דברת בני אדם לגרם האללים ולראו' שהם בהמה המה להם על מדברו' שהצדיקים מדברים בע"ה צו בסיגוף ובחשנויו' וביסורין וכל כך למה לצרר להם מדת צדקותיו ולראו' שהם בהמה המה להם להראות לא"ה איך ישראל נמשכי' אחריו דכתיב ואחנת צאן מרעימי מה בהמה זו פוטטת צוארה לטחיטה כך ישראל הצדיקים דכתיב כי עליך הורגנו כל היום וא"כ גם כצאן כורה מאמר כן והוא לשבח ישראל ולא בא למעט אלא שלא נימא דקשם שהצאן המחוקן לטביחה אינו נעשים עליהם כן ישראל קמ"ל וביאור הענין דכשישראל חוטאים הצדיקים מופסי' צעון הדור אף שהם צדיקים לענין עשרה הרוגי מלכותה וכן בענוח'ו בכל השמדו' לנעשו על ישראל צפרט בשל'חמ"ו דאין מספר רבינו רבנו' שמתרו' על קדוש' השם לכל השמדו' היה לנעל תורה מישראל וקיו

למיתה ויש להם חלז על כסל' פרטי כליות' מהופים בהלכס מהשיב אל כליותיהם מחשבת סופם והנה לעיל כתיב עשלו עלי סקר זדים ומתמיה לה רשעים אינם יודעים סופם למית' לו' א' טפס' כחלב צב מרוב התענוגים לבס וכליותם מחיפים בהלכס עד שאינם יכולים לחז אל לבם מה יהיה בסופם חני חורחך ששעצתי התענוגים שלי היא החור' טוב צי כי עונתי שלא הלכתי אחר התענוגים וגם לא הקפדתי במאכלי כמו חי כמו חרון למען אלמ' הקירך דבלרך זה חורח'ו מחקייס כידו והנה בשבת דפ"ב אמרו אין החורה מחקיימת אלא במי שממ' עזמו עליה וזה כ"ל כונה הכחוב קהלים קי"ע נפשי בפני חמיד וחורחך לה שכחתי

דרוש ארבעה עשר

במ"ר

פ' נצבים רבנן אמרין אמר הקב"ה את ברכת את התורה לצמחך אחיה מברך דכתיב כי בני ירבו ימין ואם תאמרו שמה לרעך נחתי לכך את החול'ל נחתי לכס אותה לא לטובתכם שמל"הם נתאוו לה ונעלמה מהם כו' וקשה לפסוק זה בלימוד חורה איירי ולא בברכת החורה . וחו איך מברך לעצמו חוץ מן המכוון כ"ל לפרש במ"ס רז"ל הובא בחופת אלהי רבה ג' דברים מקצרים ימיו של אדם מי שנותנים לו ס"ח לקרות ואינו קורא וכוס של ברכה לצרך ואינו מברך והמנהיג גדולה לעצמו וא"כ מי שאינו רוצה לצרך ברכת החורה אם אינו קורא הרי מקצרים ימיו על שאינו קורא ואם קורא ואינו מברך הרי מקצרים ימיו על שאינו מבר' וז"ש לעצמך אחיה מברך לאי לאו מקצרים ימיו ומפיק לה מלכתיב כי בני ירבו ימין הקצונים לך דלני קריאה או בלי ברכה הרי מקצרים ימיו במ"ס ואם תאמרו לרעך נחתי לכס את החורה דמתי תימי שלא יעלה על לב זה גם במ"ס לא נחתי אלא לטובתכם דהרי מ"הש נתאוו לה דהרי אין צד רע יעלה על דעך על התורה כי אם שהחומר וטבע האדם ליהנות בתענוגות בני אדם ובגזל ועריות חיות לבו דבהפקירו נחאל ליה דעל האמת אין זה אלא מר כלענה ע"פ חורח'ו הקדושה וא"כ במ"הש דאין חומר דלא שייכי בהנאו' לאלו לא צהימר ולא באיסור א"כ מה ראיה שמ"הש נתאוו לה . חוץ מן המכוון כ"ל לפרש במ"ס בש"ג דבינה חנא משמיה דר"ת מפני מה ניתנה חורה לישראל מפני שעוין הם דלכתיב ממינו אם את למו ופרש"י שהן עוים ונחנה להם החורה שיתעסקו בה' והיא מתשת כחם ומכנעת לבם איכא דאמרי דתייהם של אלו אם שאלמלא לא נתנה להם אין כל צריה יכולה לעמוד בפניהם

עיק

זה גם במ"ס לא נחתי אלא לטובתכם דהרי מ"הש נתאוו לה דהרי אין צד רע יעלה על דעך על התורה כי אם שהחומר וטבע האדם ליהנות בתענוגות בני אדם ובגזל ועריות חיות לבו דבהפקירו נחאל ליה דעל האמת אין זה אלא מר כלענה ע"פ חורח'ו הקדושה וא"כ במ"הש דאין חומר דלא שייכי בהנאו' לאלו לא צהימר ולא באיסור א"כ מה ראיה שמ"הש נתאוו לה . חוץ מן המכוון כ"ל לפרש במ"ס בש"ג דבינה חנא משמיה דר"ת מפני מה ניתנה חורה לישראל מפני שעוין הם דלכתיב ממינו אם את למו ופרש"י שהן עוים ונחנה להם החורה שיתעסקו בה' והיא מתשת כחם ומכנעת לבם איכא דאמרי דתייהם של אלו אם שאלמלא לא נתנה להם אין כל צריה יכולה לעמוד בפניהם

ואני

קמיה טובא בפשט הפוגיא ונפרש"י דלפ"ו לא ניתנה חורה לנו אלא לגרעינותינו ורוע לבנו וקשה להלוס זה על זרע אבות העולם שנהיה רעים בטבע יחר מכל העולם וגם איך יחכן לחנן באבות חביבין ישראל שניחן להם ללי חמלה חובה יחירה נודעת להם ומהו המביבות והחובה אי לא נתן אלא להיותם עוים ולהכניע רוע לבבם גם בברכת החורה אנו אומרים אשר במר'ונו מכל העמים ונתן לנו את חורח'ו ומחוי כשקרא כיון דלא ניחן להם אלא לקיום שאר האומות ובתיב צפ"י ראה בנייה אחס לה' אלהיכם ואיך יחכן שיהיו בני אל חי גרושים ורעים בטבע מכל האומות

גמית
נכנס
הולך
וגם
יפה
ליהם
וחיו
זרים
קבר
בני
דעה
דת
ועה
ז לו
בתי
צרי
אף
יתו
אמר
רחי
זרי
וכת
צדק
עשה
עון
כו'
כה
חז
זנה
מד
ת'
הב'
יין
כס
עת
סב
חז'
יה
זה
לם
אי
רי
ול
ין
אי
יס
ת'
יס
גי
ש
ני
י
י
י
י
י

צבדו כבודו מחול דקורה ליליה הוא ואין ס' דעיקר
 נתינת התורה ליליה על החסד' הלימוד דבעינן ללמוד
 וללמד לשמור ולעשות שאין זה כי אם ברב היורד
 לעומק עד סנקראת חורה ליליה והקב"ה מתרעם
 בזמן חורבן ב"ה מק מלבד שלא נמצא עובדי בתורה
 על סנקראת התורה על שם מינה לפחות אם היה
 נמצא עוסקים בהחלפת הלימוד לא היה נחרב ב"ה
 אך החורבן היה על שלא נמצא קם עסק החורבן כלל
 על שלא הוצרכו לברך בחורה חסילה כיון שלא היו
 קוראים כלל והיינו דלייק דכתיב על עזבם את
 תורתיהם להינינו החסד' הלימוד שאז נקרא חורבן ה"אך
 לדרכנו יחפרש צאופן אחר שפשוט דלומד חורה
 שלא לשמה אינו עוסק בה כי אם לעתים
 מעטים והמבין ללומד לשמה ללומד שלא לשמה
 הוא ברכת החורה ללא נפק"ל להנאת ממון
 וכבוד וגם הוא על מיטתו שגם להתייבד ליתא
 ותרעומת הקב"ה היה שלא היה נמצא בחורבן"הותק
 מי שהיה לומד חורה לשמה כי אם הכל היה שלא
 לשמה דאין קיום לעולם אלא בעסק החורה לשמה
 ולפי שהמבין למי שלומד שלא לשמה שאין מברכין
 ברכת החורה חסיל' ללא נפק"ל מידי לכונת' בלימוד
 החורה דהיינו הנאת ממון וכבוד או להתייבד לז"א
 על שלא בירכו בחורה חסילה דמינ' נשמע דמה
 שלומדים הוא שלא לשמה והיינו דלייק דכתיב על
 עזבתי את תורתיהם להינינו חורה לי לשמה וזה ג"כ יהיה
 כונת המאמר המ"ר אם ברכת את החור' וזה המבין
 לעסק חורה שלך הוא לשמה לעצמך אחר מברך
 דכתיב' בי ירבו ימיך לחור' וימיים כי אם לעוסק
 בחורה לשמה

והנה בפ"ג דבבב"ר שנינו הנוטל סכר לדון
 דינו בטלים להעיד עדותו בטילה
 ואמרנו עלה מה"מ אמר רב דאמר קרא ראה למדתי
 אחכס כו' מה אני בחינם אף אחס בחינם ומנין שאם
 לא נמצא בחינ' ילמד בשכר ח"ל אחת קנה וא' חמכור
 ומנין שלא יאמר כשם שלמדתי בשכר כך אלמדנה
 בשכר ח"ל ואל תמכו' נמצא שזה דקי"ל דאסור' ליעוול
 שכר מן הלימוד ומנהדיינו הוא שהקב"ה נתן לנו
 החור' במחנ' ולא במכר וא"כ מה אני בחנם אף אחס
 בחנם אלא דא"כ מצאה הקפידה מקום לנוח על מה
 עשה השם ככה לתת לנו החורה במחנ' שלא יהיו
 לומדי החור' עניים כיון שאינם יכולים ליקח שכר
 מהלימוד והדיינו' ואז אין דבריהם נשמעים להכמת
 המסכן בזויה והפארת חכמים עושרם ויותר טוב
 שיתננה החורה לנו במכר והיו יכולים ליעוול סכר
 שאז היו לומדי החור' בכבוד ודבריהם נשמעים אף
 החשוב' לזה שידוע מ"ש בשבח דפרק ר"ע דכטעלה
 מטה למרום לקבל החור' אמרנו מ"ה אשר לפני הקב"ה
 חמדה גנוזה לך משש' ימי בראשית' אחת מנקט ליחנה
 לבשר ודס מה אנוס לי תוכרתי חנה הודך על הקמים

ולכאורה קשה כמה לחס יפה לשאוב
 מהקב"ה שיחן החורה להם
 החורה שלו היא ולמי שירצה נוח' ומי יאמר לו מה
 חששה אכן כחצו המפרטי' דבדין חורה באו דקי"ל
 בעת"מ ס' קע"ה דמי שמוכר קרקע בן המצר קודם
 וזה סוכני' במרום ואנחנו סוכני בתי חומר אף לנטר
 טענ' מ"השר בזה דקי"ל שם דאין דין בין המצר
 במחנ' כי אם במכר ולכן הוכרח הקב"ה לתת לנו
 החור' במחנ' כדי לנטר טענ' מ"השר וצ"ה
 נבאר המאמר דכיון דפתח חסילה בגנו' חורה שלא
 לשמה

וצ"ו מוסרים עצמם על קדוש' השם והיו נהרגים
 בעצמם כדי שלא יבואו לעבור על דת ואין חוק לב
 ועונו בכל האומות בישראל כזה לדלואי אם היה
 הקב"ה נוחן חורה לאי' האומות במקום שנתן חורה
 לישראל היה שטף"ה"ה באומה ההיא כשם שטנאו את
 ישראל מפני החור' אצל אין כסף ללא היו מוסרים
 עצמם על קדוש' השם והיו עובדים על דת חקף וזהו
 כונת"מ לא נחנה חורה לישראל אלא מפני דעוים
 הם ו החורה מתקיימת בהם גם בכמ' מיני שמדו' משא"כ
 שאר האומות שהיו פורקים עול חורה מעליהם והיה
 בטל העולם דכתיב אם לא בדיחי יומם ולי' חוקות
 שמים וארץ לא שמת' וא"כ אין דרשת ר"מ כי אם
 לשבת ישראל וגם הא"ל דאלמלא שלחיהם של לו אם
 אילו לא נחנ' זהם אין כל ברי' יכול לעמוד לפנייהם
 אינו אלא לשבת שהם גבורי כח בטבע כמו אברהם
 ויעקב ובניו שהיו גבורי כח ורחמיו על כל מעשיו
 ציחן חורה לישראל ולא טעל טעם זה לבד נחנה
 חורה לישראל אלא שגם מטעם זה נחנה חור' לישראל

ומעתה נבא לביאור המאמר כיון דאיירי
 בברכת החורה שאנו אומרים אשר
 בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את חורתו לאיך יחכן
 זה למ"ש לא נחנה חור' לישראל אלא מפני שהעוים
 וזהו שאמרנו ואם חאמרנו לרעחכס נתתי לכם החורה
 שהם עוים וע"י החור' יוחס כחם ויכנע לבדם לפטע
 הפוגי' ופרטי' וא"כ איך נברך אשר בחר בנו מכל
 העמים לז"א שזה אינו שאין דרש' המ' כי אם לשבת
 ישראל שהעוים וחוקי לב לקיום החו' כדחקהו עו
 פנתו וכעין מ"ש בפ"ר"ע בההוא מינא לחייה לרבא
 דקא מעיין בשמעתי' ויחבה אנבעתי' דמא אמ"ל עמא
 פחיוז דקדמיתו פומיכו לאולוניכו וכן אמרו עמך
 שנוקין אלו ח"ח שמתיתין על דברי חורה ואמרנו גם
 בד' מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון קפצו כולם
 ונפלו לחור' היס ומוסרין עצמם על קיום החורה
 ומצות ונחקיימה החורה בידם משא"כ בכל האומות
 חז"ש לא נתתי אחת אלא לטובת' שהחור' מתקיימת
 בידכם והראיה לזה דהרי מ"הש נתאוו לה ואם אין
 החורה אלא להכניע החומר ורוע לב הרי במ"הש לא
 שייך מכל זה אף להבין כל המאמר ב"ל במ"ש
 בפ"ו דשבח מיל אורך ימים בימינה בשמאלה
 עושר וכבוד אלא למימיניו זה אורך ימים איכא
 נכ"ש עושר וכבוד למשמאלים זה עושר וכבוד איכא
 אורך ימים ליכא וידוע דגם הלומד שלא לשמ' להנאת
 ממון או לכבוד עכ"ש צריך הוא שיסתכל בלימוד' דאי
 לא ידע כלל איך יכבדוהו אכל לעסוק בה חמיו יום
 ולינה אינו עוסק וכן לברך על עסק החורה אינו
 מברך ללא נש"ל מילי ובבב"ר אין רואה וא"כ בודאי
 דאינו מברך הלומד שלא לשמה וזה ג"ל כונת רז"ל
 בפ"א דגדרים מ"ד מי האיש החכם ויבן את זאת
 דבר זה נשאל לחכמים ולא פירשהו עד ספיה הקב"ה
 בעצמו ויאמר ה' על עזבם את תורתיהם שלא בירכו
 בחורה חסילה וקס' דקרא בלימוד איירי ולא בברכה
 דכתיב על עזבם את תורתיהם וחו ללא יעלה על
 הדעת דאם היו קורים בחורה בלי ברנה טעל זה
 נחרב הבית דברכות איני מעלבות
 מן המכוון ג"ל לפרש במ"ש בע"ז ד"פ
 במאי דכתיב כי אם בחורת ה' חפצו
 ונחורתו יהנה יומם ולינה בחסילת לימודו נקראת
 חורת ה' ומשלמה נקרא' חורתו לחורתו ליליה הוא
 ועל דרך זה אמרו בפ"ק דקדושין הרב שמתל על

ע

חז"ל

מערכי לב דרוש יד ערך עסק התורה כט

אחס עינלים סדר הרנה על הלימוד טוה אסו' לכ"ג
 ומפרס'ת העיבור כל' לפר' מקראי קדש שמואל א'
 סי' י"ז ויאמר איש ישראל הראיתם האיש העולה כי
 לתרף אח ישראל שולה והיה האיש אשר יכנו יעשרנו
 המלך עשר גדול ואח בתו יחן לו ואת בית אביו
 יעשה חפסי ישראל ויאמר דוד א האנשי העומדים
 עמו לאמר מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי
 הלו והסיר חרפה מעל ישראל כי ימי הפלשתי הערל
 הזה כי חרף מערכו אהים חיים ויאמר לו העם
 כדבר הזה לאמר כה יעש' לאיש אשר יכנו וישמע
 אליאנ אחיו הגדול בדברו אל האנשים ויחר אף
 לאיב גדול ויאמר למה זה ידעת ועל מי נטשת
 מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את דונך ואת
 רוע לבנך כי למשךאות המלחמה ירדת ויאמר דוד
 מה עשיתי עמה הלא דבר הוא ויסוב מאנלו א מול
 אחר ויאמר כדבר הזה ויסיבהו העם דבר כדב' הא'
 וישמעו הדברים אשר דבר דוד ויגידו לפני שאול
 ויקהו ויש לדקק צהני קראי טובא מלא במ"ס
 הראיתם את האיש כו' כי לתרף את ישראל עולה
 להצא א למה שכבר ידעו כל העם כן ולא הול' צ'
 אלא האיש אשר יכה את הפלשתי הזה גם אומר
 יעשרנו המלך ואת בתו יחן שילוע סחמ' נחו היא
 גדולה מב' מחנו' אחרו' והם נכלל מחנ' נחו כמ"ס
 במדרש קהלת כפ' שאל מה אהן לך אמרו משל
 לפלוטור שהיה גדול צניח המלך אמ"ל שאל מה
 אהן לך אמר אם אני שאל כסף זהב ומרגליו הוא
 נוח ל' כו' אלא אני שאל את בתו והכל יתכן לי
 נכלל נחו כו' הביאו הרימ"ט נדרסוקו פ' סופטים
 דר"ה וא"כ הו"ל להקדים מחנ' נחו שהיא העיקר
 והכל נכלל והו' דבשטר קדש הנחיה דלחיב
 יעשרנו המלך עושר גדול ובנתו קדש הבת לנחיה
 דלחיב ואח נחו יחן לו דהו"ל לומר אהן את נחו
 וחו ואח בית אביו יעשה חפסי דין זה הנאה
 צדק' לנלס עם הפלשתי ולהני דיוקי נ"ל לפ' דלס
 יקיה הנלס עם הפלשתי איש עני וגרוע ממספחה
 מי ידמך לככה שיתן המלך את נחו לאיש עני וגרוע
 ממספח' דמי יביאו למלך למשפט אם לא יחננו לו
 וע"כ הכרוו כלכל דבריו במשפט דעיקר המחנה הוא
 שיתן המלך נחו לאשה ואם איש עני יעשרנו המלך
 עושר גדול עד שיהיה מצד עצמו ראוי שאת נחו יחן
 לאשה סדנה להחחוקנעסיר גדול כמוהו ואם יהיה
 גרוע מצד המשפחה ואת בית אביו יעשה חפסי
 והזכירו לנסוף משום דעמו' יכול לחקן מיד שיתן
 עושר גדול משאל' כבוד המשפח' שצריך זמן להוסי'
 ע' מדיניה גם אומר מה יעשה לאיש אשר יכנו כו'
 שהקשו כל המפר' דמה יעשה כו' אחר דברווא קרי
 צהיל והיה האיש אשר יכנו

לשמה איהו תומיב לה דל"כ יוחר טוב היה שיחך
 החור' במכר ולא נמחנ' שיוכלו הלוטמדי תורה לשמה
 לנטול סכר מן הלימוד ולא יהיו בני חגר עניים וז"ש
 ואם האמרו לבעחכס נחתי לכס הקור' במחנה שאז
 מוכרת סיהיו עניים לא נחתי אלא לטובחכס מה
 שנחיה לכס במחנ' סהרי מ"הס נתאו' לה ואם היה
 נמכירה לא היה מקום ליחנ' לכס מדין נן המצר
 וא"כ אין צד שהקט בחורכי אם נמחנה

כי מן

הבאיר כל' לפרט מקראי קדש ביטעיה
 סי' נ"ה הוי כל נמא לכו למיס ואשר
 אין לו כסף לכו סברו ואכולו ולכו סברו בלא כסף
 ובלא מחיר יין וחלב למה חסקלו כסף בלא לחס
 ויגיעכס בלא להנעה כו' טס לדקק אומריו הוי כל
 למא לכו למיס סבדאי הנמא למיס הולך א המיס
 גם אמרו ואשר אין לו כסף לכו סברו ואכולו דלס
 אין לו כסף ארך יקנה דאין נחניס לו בלי כסף גם
 אומריו ולכו סברו בלא כסף הוא מיוחר סכנר כחיב
 לכו סברו ואכולו וחו דלחיב בלא בוי' ואף דבוי'ו
 תשמ' טס לו ובאלף משמ' שאין לו וסניהס לא יכנו
 גם אומריו למה חסקלו כסף בלא לחס דאך יחכן
 שיתנו כסף לקני' לחס ולא יתנו להס לחגס ויגיעכס
 בלא להנעה אינו מונן א אך ע"פי התמור הנה
 נכון והוא במ"ס בפ"ק דתעניח אמר ר"ח בר אילדי
 למה נמשלו ד"ת למיס דלחיב הוי כל נמא לכו למיס
 וכן אמרו במדרש סיד השירים צפ' כי טובים דודך
 מיין ונמשל התורה למיס דמה מים חנם לפולס
 אף דברי חורה כן דלמלדי' בחגס כדדרסינן מה אני
 צחינס אף אחס צחינס וכבר נחבאר דלס לא מצא מי
 שילמוד צחינס שרי ללמוד בשכר וכ"כ הט"ד סי'
 רמ"ו וכחצ צחינס שרי ומה סנהגו האידנא ללמד
 בשכר אן לו נמה להחפרנס שרי ואפריש לו אם
 הוא סכר בטלה דמוכח שמריח על עסקיו ומסאו
 ומתנו שרי ע"כ וכלאיתא כן בכחוכו' דק"ה נבי קרנא
 דהוה קיל ע"ס

ומעתה

יחבאר הכחוביס הוי כל נמא
 לכו למיס והיינו כללחיב לא רעב
 ללחס ולא נמא למיס כי אם לשמוע את דבר ה'
 והמשיל למיס דללמוד צחינס דמה מים צחינס כמ"ס
 בספרי אף חורה צחינס דמה אני צחינס אף אחס
 צחינס והדר מפרש דה"ד אס יס לו למלמד נמה
 להחפרנס דלס אין לו נמה להחפרנס שרי ללמד
 בשכר כדברי הרא"ש וז"ס ואשר אין לו כסף דהיינו
 למלמד לכו סברו ואכולו דהיינו ללמוד בשכר דכה"ג
 שרי מלא ועוד קמ"ל דאף אס יס לו למלמד נמה
 להחפרנס והוא אומר שאין לו נמה להחפרנס מחר
 אחה ללמוד בשכר דלס לא מצא ללמוד צחינ' ללמוד
 בשכר דלחיב אחס קנה וז"ס ולכו סברו בלא כסף
 ובלא מחיר דהיינו שאחה יודע טיס לו למלמד כסף
 ומחיר והוא אומר שאין לו כדי ליעו' שכר אע"פ כך
 שרי ללמוד זמנו בשכר והיינו דנקיט יין וחלב שהס
 בשכ' וליחנהו צחינ' והמלמד עונו ישא וע"ז מחרעס
 הנביא על המלמד למה חסקלו כסף כדי ללמד בשכר
 צטע' בלא לחס דהיינו שאין לכס נמה להחפרנס
 אז קר סגלוי לפני טיס לכס נמה להחפרנס
 ואיס' אחס עוסיס ללמד בשכר ולפי שהיה צד היחר
 נכאן מצד אחר דהיינו סכר בעלה דשרי ונס זה
 אינו דנעינן סכר בטלה דמוכח כמ"ס נכחוכו' דק"ה
 וז"ס וגיעכס בלא להנעה שאני ידעתי שהצטל' שהיה
 לכו מן המלאכיאנה להנעה כ"א מעט מזער ואילו

ותו דכל מחנו' אלו הוא מהמלך וא"כ היה
 לו לומר מה יעשה צפחה לקאי למלך ולא
 יעשה צצירי קאי לכלל העם וגם לא הספיק לו
 שאלה זו אלא ששאל פעם סדח וגם נחטוב' לא נודע
 כונחס ולהני דיוקיה נ"ל לפ' ע"פ מ"ס לעו' דעיקר
 הנחנה למה הפלשתי היא נחיו' נח המלך והכל
 נכלל טע"ז יעשרנו המלך ונית אביו יעשה חפסי
 וע"כ שאלך דוד היה כלפי מ"ס הרשנ"א ח"א סימן
 חשע"א בר' ססדך נחו לט' וחיב עצמו נכדונוי'א
 וחנאיה ונשבט לקייס הכל וסוב חטנ' כי נח נחו אינה
 רוצה להנשא לט' והסינ' לפטור ראונו' דזה חונס ללא
 שכיח שלא חחרצה הנח למי שירצה האב ויש מיסור
 לשון נחשו' זו וישנו נכ"י אצלי כמ"ס נחק"ל ח"ד
 ח"ג

מערכי לב ררושיר עור עסק התורה

(17)

האמת כן הורה לו דואג לטאול ללוד טאסור זגא
 בקהל כיון דאחי ממוציבין ואע"ג דאין הללו כן
 מי יוכל לדון עם מי שהקיף ממנו ויפטר ע"י זה
 מנחנת בחו ואם לא נחייב בחרי מיני עושר ישאר
 נקי מן העושר ובחו הלל והעם השיבו לו כה יעשה
 לאיש אשר יכנו וראוי על האמת לחת לו חרי מיני
 עושר לדבר גדול הוא ודוד לא הפסיק לו בזה שהיה
 אנקי"ל כרצונן דאין הדמים רהיה וע"כ ויסוב מאצלי
 אל מול ויאמר פדבר הזה לראות אם יש מי שיביע
 לו ראיה לספקו וישיבוהו העם כלבד הראשון דאין
 כאן מקום להסחפק בזה דולאי נחייב לחת עושר
 גדול מלבד עושר ע"י נחית בחו דאי לאו יעוד
 הראשון שאמר יעשרנו המלך עושר גדול למאי אהני
 דלוא הוה ליה לו' אללא ואת בחו יתן לו ונכלל בו
 העושר גמ"ט במדרש קהלח ומדלחמ יעשרנו המלך
 חקיי"ט"מ האי לחוליה קאי וז"ל וישיבוהו דבר כדברי
 הראשון דהיינו יעשרנו המלך ספקח מחילה מינה
 נשמע לנחייב לחת עושר גדול מלבד עושר ע"י
 נחית בחו

הוא פ"ב ד"ט וז"ל ועל הפסקטור שלא נחננו
 צחח אלל לנדוניי' בחו וניסואין אין כאן חיוב אין
 כאן ע"ש וא"כ דוד חשש שאמר שיכה הפלסתי לא
 חתירה בת המלך להנשא לו לפטור מהיובו המלך
 דאונס לא שכח הוא וע"כ יפטר גם מנחייב' העושר
 דכל העושר שנדר הוא לנדוניי' בחו ונשואין אין כאן
 חיוב אין כאן לו"א מה יעשה לאיש אשר יכה כו'
 דכשהכרו חולה המחנה במלך יש גד טיהיה בידו
 ויפטר מכל החיוב אם לא חתירה הבח להנשא לו
 גמו שכן היה האמ' כלכתיב והיא ניתנה לעדרי'
 המחולני' לאשה כי ע"כ אין ראוי להכריז המחנ' כי
 אם לכלל העם דאם לא חתירה בחו ישאר לו מחנ'
 העושר וביח אביו יעשה הפסי וז"ל מה יעשה לאיש
 אשר יכה דהיינו לכל העם דיתחייבו עכ"פ דרבים
 לא צריכי קנין ויאמר לו העם פדבר הזה לאמר כה
 יעשה כו' לדיפה כיוון בשאלתו וע"כ הם מתחייבים
 בחיוב זה ולפי שלא היו שם כלל'כל העם חזר לטאול
 שאלתו אל מול' אחר כדי טילעו רוב העם שהעם
 הם המתחייבים וז"ל ויסוב מאצלו אל מול אחר
 ויאמר כדבר הוה אללא שהעם שהיו גדל שני השיבו
 שהוא עושה בשאלו טגס המלך חייב לחת העושר
 אם לא חתירה בחו להנשא לו והוא גמ"ט בחט'כרס
 שלמה א"ה ע"י"ג דנדון הרשב"א איירי שלא נשבע
 לחת בחו אללא שנסבע לחת שלוכי בחו עמו לנדוני'
 כך וכך וע"כ אם הבח לא רצה פטור ע"ש וא"כ
 בלאן שהכרו נדר החילה יעשרנו המלך עושר גדול
 ולא חלו בנישואי בחו אין למלך גד פיטור אף אם
 לא חתירה ממחנת העושר כיון שהקדימו לנתינת הבח
 וז"ל וישיבו העם דבר כדבר הראשון כיון דפחה
 בנתיב' העושר קודם לנתינת הבח חייב גם המלך גם
 אם לא חתירה הבח להנשא לו

גם יש לדקדק אומרם ויאמרו לו העם כה
 יעשה לאיש אשר יכנו דהול"ל נמי והסיר
 חרפה מישראל לזהו העיקר'גס אומרם ויהר אף לאיב
 בדוד ויאמר למה זה ירדת וזה תימא דהרי שלחן
 ישי אביו וכתיב לבי'ל וישאל לאהיו לטלוה וא"כ ודאי
 כבר הגיד להם לאביו שלחו וא"כ מאי קאמר גס
 אומרם ועל מי נטח פטע הזאן דבשאלה זו לא
 שייכא כ"א בעת בואו ושאל להם לטלוה גס מ"ט
 אני ידעתי את זלונך ואת רוע לבבך דאומר אני
 ידעתי משמע שהוא ידע ולא אהרי' והלא גס אהרי'
 יוכלו לידע זה גס קשה מאי זדון ורוע לב סיך
 אם בא לראו' המלחמה שאף אי לא שלחו אביו אין
 זה אללא מעשה נערוה גס אומרם ויסוב מאצלו א מול
 אחר דלמה הוצרך כיון שכבר שאל והשיבו לו גס מ"ט
 דבר כדבר הראשון צריך ביאור' גס אומרם ויגידו
 לטאול ויקחמו לכל דכתיב אגלה הוא לטון הכת' וכאן
 מה חכמה שייך בסיפור מה שעבר ועל הכל ק' שלא
 ראינו שקיימו לדוד מה שנדר המלך והעם ע"י
 הכרוו דאף אחר זמן שנדר לחת לו בחו כבר כתיב
 דהיה כלי סיפול ביד פלשתיס ואף העושר לא נחך
 לו כלכתיב ואני איש רש ונקלה ואין טעם לזה

א"ב יש לפר' במה שיש לדקדק עוד אומרם מה
 יעשה כו' והסיר חרפה כו' דזה יורה טונחו
 דראוי לחת לאיש אשר יכנו כזאת ויותר שהוא דבר
 גדול אם יכנו וסוב אמר כי מי הפלסתי הזה כי
 חרף מערכות אלהים הייס באלו אין דבר זה גדול
 ב'הכוחו דגברא קטילא הוא וק' רישא לסיפא לכן
 נר' דפסק דוד היה לפי מ"ט במדר' קהלח דנכלל
 נחית בחו של מלך לאדם נכלל טונחו'לו עושר גדול
 דהיינו מה טונחו'ן לו גדוניית בחו ומחנ'ו וא"כ
 בכלן שנדר יעשרנו המלך ואת בחו יתן לו אי צריך
 טיחן לו עושר גדול מחילה מלבד העושר הכונע לו
 נחייב' בחו ולכן חלה דאם הכחח נחשב לדבר גדול
 בודאי מסתבר דנחייב בחרי מיני עושר אף אם
 אינו כ"כ גדול לא מסתבר דיכול להפטר בעושר ע"י
 נחית בחו לו דלמי' למה דטנינו בנ"ב דע"ז מדר
 את הנמד לא מדר את הנקר מדר את הנקר לא
 מדר את הנמד ר"י אומר הדמים מודיעין כינד אמר
 לו מבור לי צמידך במחחים וזו הדבר ידוע שאין
 הנמד במחחים וזו וחכ"א אין הדמים רהיה והו
 דש' מה יעשה לאיש מה ראוי לחת על האי' הפלסתי
 אם ראוי לחת לו חרי מיני עושר גדול מחילה ואח"ך
 עושר נחייב' בחו ולו"א יעשה בצרי לפי דיש כאן
 ב' גדלים ונד האחד אשר יכה את הפלסתי הלז
 והסיר חרפה מעל ישראל דהוא דבר גדול וראוי לחת
 לו חרי מיני עושר אף יש גד אחר כי מי הפלסתי
 הערל כי חרף מערכות אלהים וגברא קטילא השיב
 וסגי ליה בנחייב' עושר ע"י נחייב' בחו ולא מפני דהיה
 להוט אחר הממון אללא כיון דאחי מרות המואביה
 ואיבא מאן דלא דריש עמוני ולא עמוני' כמו דעל

אכ"ב ג"ל שיוצן כל זה במה שנחנף' דאסוב
 ליקה סכר לימודי' זמה ה"ה במחז ונראה
 ודאי דאין זה בלימוד חורה לבד כ"א בקיום מצוה
 עם אחר אסור ליטול סכר דהדי שנינו בנכורו' דכ"ע
 ומייתי לה בספ"ב דקידושין הנוטל סכר לזון דיניו
 בטלים להעיד עדותו בטלה להזוה כו' ויליך לה
 מלכתוב כאשר ציונו מה אני בהנס אף אחס בהנס
 כמ"ט רש"י בקידושין דפ"ח ד"ה בסכר וז"ל ושכר
 מצוה הוא נוטל והקורא אמרה ראה למדתי אחס
 כאשר ציונו ה'מה אני בהנס אף אחס בהנס ע"ש
 ויותר מצוה כתב הרמב"ן בסקו הטי"ד סימן ט"ה
 וז"ל ולענין סכר הרופא מותר ליטול סכר בטלה
 וטירחא אבל סכר הלימוד אסור לאבילת גופו הוא
 ורממנא אחר והשבוה לו לרבות אנדי' גופו ואמרינן
 בענין עשייה מצוה מה אני בהנס אף אחס בהנס
 ע"ש

ומזה ק"ל על מנהג העולם שנוטלים סכר
 על חקיע' סופר טוהו היסך הדיו ורעה
 מולה מזה דגס השומעים לא ינאלו ידי הובח' כדק"ב
 הנוטל

מערכי לב ררוש יר ערך עסק התורה

ללא נעטוו להכנס בסכני' וזוד טאצ' לחינה ללניו
 הכרוז שנירין להכנס בספק סכנה איין זה סכר קיוב
 מצוה אכל הוא דעחו דליין כאן סכל' להמיתו וא"כ
 חייב לרכנס בחגר זה להסיר מד'מישראל והוי דבר
 מצוה ואסור ליעול סכה מצות וז"ש ויאמר דוד מה
 יעשה אחר יכה את הפלסתי והסיר חרפה מעצ
 ישראל דהוי דבר מצוה ואסור ליעול סכר ואי משום
 ספק סכנה איין כאן סכנה ללל וז"ש כי מי הפלסתי
 הערל הזה פי הרף מערכות אלהים חיים גדול
 עונותיו ילכלכו וגברא קטילא השיב והעם הסיני
 מעוציה דדוד ויאמר העם כלבר הזה הכונה לפי
 דברין לבגברא קטילא חשיב והא ליכא מרפת ישראל
 מיצתה ואעפ"כ נדר המלך לחת מתנו'אלו איין כאן
 סכר קיום מצוה אלא לה יעשה לאיש אסר ילכו
 וליאוב חרה אפו גדול על סרצה ליהנות בהריגת
 הפלסתי שהרי מרעה האלףיה מצוי אריות ודובין
 כדלתיב וגם את הארי גם את הדוב הכה עבדך וכיון
 שהניח דוד ע"י אומר הרי הם בסכני' דליין ללל סומד
 כח כדוד להרוג אותם אלא שהיה בטוח שהיה
 דוד שליח מצוה שצוהו אצו איין ניווקין על
 דרך שאמרו הם בפסחים ולא יחמוד איש את ארצו
 שתהא פרוץ רועה באפר ואין חיה מויקתה אצו
 עכשו דבחר הנאח הריג'גליח קאזיל הרי כה"ג
 לא נאמר שלוחי מצוה איין ניווקין והוי כי ההיא
 שאמרו שמה אצד לו מחט וכה"ג לאו מצוה היא
 וא"כ הרי הצאן בסכנה ואיין ראויים לנס .

הנעטל סכר לדון ליניו בטלים כו' וכו' קשה להט"ח
 א"ת כפי' חקפיה וז"ל מסא"ל בצפרד בצורהים מן
 המצות על שצריכים לטכור איתן הסוק לחקוע להם
 ולא ידעתי א"יין היה זה כי נ"ל דאסור כדחתן
 הסוכ'את הפועלי' לשמו'את הסרה אינונתי'לו סכר
 סבת כו'הרי גם הרב לא נרגש אלא משום דהוי סכר
 סבת תיפוק ליה דאסור ליעול סכר קיום מצות וגם
 לא יצאו ילי חובתם וכה"ג קשה למ"ס המרדכי
 הגיא' הב"י שם יש לי קשה על המשכירים להחפול
 בשבת והר"ם אומר דליין איסור דהא נותנים סכר
 לקיים המצו' להחפול והב"י הק"ע"ד דאטו כדי לקיי'
 המצות נחלל שבת ע"ס ולהר"ם ק'סכת' דהא נותני'
 סכר לקיים המצות להחפול דאטו מי שרי ליעול
 סכרו לקיום המצוה ולהב"י קשה דאדק"ל לקיים
 המצות נחלל שבת הו"ל לאקסויי מי שרי ליעול סכר
 על המצוה וי"ל כיון שאמרו תקיעת סופר מלאכה
 ואינה חכמה א"כ יודעים להקוע דכל הקולו' כשרים
 בסופר ולא נהסר כ"א בלימוד שאינו יודע ללמוד
 בעצמו וכן דיין ועדות ורופא ולהוות ולקדש את
 מימיו אעפ"י שאפשר בכל אדם מ"מ כיון שא"א
 לעשות לו בעצמו כי אם ע"י אחר בכלל האיקו' אבל
 תקיעת סופר אפשר לכל אדם שיחקע לעצמו ליתיה
 בכלל איסור עס שק"ק עדיין דבפ"ד דר"ה אמרו הכל
 מייבין בחקיע'סופר ואין הכל בקיאים אך בשכר
 ט"ן להחפול בשבת קשה דמי שאינו בקי א"י לצאת
 י"ח לעצמו ואי משום דהר"ם והר"ן כתבו בגדרים
 דל"ו לבדרבנן שרי ליעול סכר והרי חפלה נחלקו
 הפוסקים אי הוי מד"ח אכתי קשה למ"ד דהוי מד"ת
 זי"ל לסכר ט"ן הוא לצאת י"ח קדים וקדושה להם
 דרבנן וגם סאך עניינים לאפי' הווב לרבנן ליכא
 צמ"ט בשאר דביתו האיני גאלו הביאה הב"י א"ח ס"מי
 ב"ג ע"ס וע"כ שרי

עוד

נקדים מ"ס בפסחים ד"ה איין מתייבין
 אותה להכניס ידו בחורין ובסלקין מפני
 סכנת עקרב והקשו והא אומר ר"א שלוחי מצוה איין
 צווקין לא בהליכהו ולא בחזרתו אמר ר"א שמה
 אצד לו מחט ואחי לעיוני בחרא וכה"ג לאו מצוה
 גם נראה דאע"ג דאסיר ליעול סכר לימוד וקיום
 מצוה אם נתן לו מאליו שרי שהרי זה כמו שאמר אם
 חלמוד היום אהן לך מנה שאין זה סכר לימודו אלא
 מחנה וראיה מכל יעודי התורה כגון אם בחקותי
 חלכו כו'הלא מעתה נבאר כונת הכתובים שהקשו
 בענין כרוז זה שהאיש אשר יכנו יעשרנו המלך כו'
 שאין זה אלא סכר קיום מצוה הצלת כל ישראל וכתב
 הב"י ח"מ ס"סי חכ"ו בטע הירושלמי שהייב להכנס
 בספק סכנה כדי להציל את חבירו ע"ס כ"ס הצלת
 כל ישראל וכבר כתב הטי"ד דעל השבת אביד'גופו
 אסור ליעול סכר והכא נמי דכוותה .

והג"ל

לישב לזה עם מה שראיתי למהר"י
 אברבנאל והרב כלי יקר בפ"א יוכל
 להלחם אחי והכני דמי נעש'ערב שאם יבואו שיחרצו
 פלסתיים להיות עבדים לישראל ואין דבריה אלא
 לחרף את ישראל ואם יבואו אש"ה ילחמו עמו ולפ"ן
 איין שום ישראל חייב להכנס בסכנה וזה הצע'הכחו
 דהאיחא האיש העולה דליין אחת בדבריו כדי שיהא
 ע"א מישראל הייב להסתכן להציל שאין דבריו כ"א
 לחרף את ישראל ועל זה לא נעטוו להכנס בסכני'וע"ז
 מטעם המלך להסיר חרפה נדר האיש אשר יכנו
 יעשרנו המלך כו'ליין כאן סכר קיום מטה'כיון

אבא
 כן
 זה
 אחר
 גסק
 זכנה
 והרש
 וצ"ל
 ישיב
 איין
 נוסח
 עול
 זהני
 לכו
 מלך
 דבד
 זינה
 ע"י
 זכה
 הסיר
 יאב
 הלחן
 ולחי
 גס
 וליא
 מ"ס
 א"י
 חרי'
 זיך
 איין
 מול
 מ"ס
 גידו
 וכאן
 סלח
 ע"י
 כחיב
 נחך
 ה
 אפ"ה
 נראה
 מצוה
 דכ"ע
 דיניו
 ק לה
 נחנס
 ושכר
 אפ"ה
 ש"ס
 טל"ה
 בטל"ה
 הוא
 מרינך
 בחנס
 שכר
 וורעה
 דק"י

וד"ש זמה זה ירדת לחי היה דעחך כן היות
 יכול לומר ליטי אצונו שיטלח שליח
 אחר מפני סכנתהצאן ואי משום שהנחת שומ'עליהם
 על מי נטתח מעט הצאן במדבר מקום אריות וכי
 יס כח צסומר כמון להצילם וע"כ גילה לו מצבונה
 לצו טל דוד שהנה ידע אליאב שנמשח למלך שהיה
 טס כשהביאו שמוא וחצוי מלכותו כשימות שאול וע"כ
 בעת מלחמה מצפה שימות שאול במלחמה וימנוהו
 למלך ואין זדון לב ורוע לב כמוהו שרצונו טיפלו
 ישראל במלחמה ביד האוייבים ויהרגו את שאול
 משא"כ אם ימות שאול על מיטתו איין פגע רע וז"ס
 אני ידעתי את זדונך ואת רוע לבבך כי למעןראות
 המלחמה ירדת והכונה אם ימות שאול כדי שתמלך
 אצו טל' יורכ לפרט שאין אדם יודע מצוה הענין
 כלום ודוד השיבו ויאמר מה עשיתי עתה הלא דבר
 הוא וכי מעשה עשיתי להלך להרוג הפלסתי להנות
 מתחנת המלך הלא דברים בעלמא הוא מדברתי ואין
 הכי נמי שאין דבר להלחם עם הפלסתי ואם אלהים
 והכחיו איני נהנה מתחנות המלך וא"כ הצאן עדיין
 ראויים לנס ומה הרי האף הגדול הזה ודוד לדעת
 מה יס'בו שאר העם לטאלהו אם יכול ליקח סכר
 דהוי סכר קיום מצוה וע"כ וישוב מאלו אל מול אהר
 דאילו במקום שהיה הויכוח עם אליאב אינו יכא
 לשאול כיון דלדבריו אי' ליעול סכר וישיבוהו העם
 דבר כלבר הראשון הכונה דליין איסור סכר קיום
 מצוה כי אם אם הוא הפותח חתו'שיעש' העניןבשכר
 אצו בענין זה דהמלךפתח תחילה והיה האיש אשר
 יכנו יעשרנו איין כאן איסור וראיה מכל יעודי
 התורה וישמעו הדברים אשר דבר דוד והיינו דבר
 עם אליאב ויגידו לשאול דבר חכמה והוא דבפ"ק
 דחעני' אמרו ג' שאלו טל'ה כהוגן שאול שאמר ואת
 בחו יתן לו יכול אפי'עבד או ממזר ומי גרם לו
 עשר המלחמה דשכר שינחחו הפלסתיים ע"י גלית
 טילחם

מערכי לב דרוש פון ערך פתיבת ספר תורה

משלו ולו"א והיחה זאח לכס דהחיו'רמנ' לכחוב דא"י
 עם הנן ולמעט סבת הפריסה אמר לחקת עו"ם
 שאין המצוה לזמנים ראשונים דהיה לופד בו אלא
 גם בזמנינו עיקר מצות עשה הוא בס"ת אמרתי עוד
 לכפר על בני ישראל שכבר ביחידנו דהכחש ס"ת
 כאילו קבלו מהר סיני וכיון שנתגאר דבקבלת תורה
 גבר סיני פסקה וזהמחז' ונחקקטו ונטהרו ונחפשו
 וז"א דמצוה זו סצויה הכחוב הוא ג"כ לכפר על בני'
 בסגולת קיום מצוה זאח

ובעיקר

דרשה זאח צפ'וכחצ' לו אה מסכה
 החו' הזאח לכוחצ' לו צ'ס"ת פליגי
 בה חנאי דאמרו סה חניא רבי יומי ראוי היה עזרא
 שחנן החורה ע"י לישראל אילו לא קדמו משה
 כו'ואעפ"י שלא ניתנה תורה על ידו נשחנה על ידו
 הכחב שכאמר וכחצ' לו אה מסכה החורה הזאח כחב
 הראוי להשחנו'ופרש"י שהיה בכחצ'עברי וכחצ'עזרא
 בכחב אטורי'ר"א המודעי אמר כחב זה לא נשחנה
 כל עיקר דכתיב ואל' היאודים לכחבם וכלסונם מה
 לשונם לא נשחנה אף כחבם לא נשחנה אלא מה אמי
 מקיים את מצוה התורה הזאח לב'תורות כו'ע"כ •

והרב

קשה צמאי פליגי דיעל האמת לשון
 מסכה החורה תשמע סינוי ומשמע
 שחיס וא"כ ר"י מנ"ל להוא לשון סינוי ור"א המודעי
 מנ"ל דהוא לשון שחיס • והנ"ל אס יראה
 בעיני מורי כמ"ש צמס'גיטין ד"ס יאמר רבי יוחנן
 תורה מגילה נחנה שכאמר אז אמרתי הנה
 באתי בפנילח ספר כחוב עלי רשב"ז אמר תורה
 חזומה ניתנה לכתיב לקוח את ספר החורה הזאח
 והחוס'הקטו למ"ד חזומה ניתנה מדכתיב ויקח ספר
 הברית ויקרא באזני העם ופרש"י דהיינו מבראשית
 עד פי'יתרו ותיירצו דהיינו דאס מאמרו לו שלא כסדר
 לא היה כוחב כי אס אחר שנתגאר לו כסדר ע"ש •

ותמהגי

להרמב"ן צפי'החורה צפ'וילך צפי'
 ויכחוב מסה אה כל החורה הזאח
 דהיינו מחמי'צ'בראשי' עד לעיני כל ישראל דמה
 יענכ בפסוק זה דמ'מספס'ס לכתיב ויכחוב מסה
 אה כל דברי ה'ויקה ספר הברי'ויקרא באזני העם
 והניח פרש"י לכחב מבראשי'עד מתך תורה דהיינו
 יתרו והאריך לחלוק עליו והכריע כראש"ע שפירש
 לכחב עד כאן והיה אהר מ"ח ע"ש וזהו כמ"ד מגילה
 ניתנה ואילו דבריו צמס'וילך הם כמ"ד חזומ'יתנה
 וחו' לדיך כחב צפ'וילך שכתב מבראשית עד לעיני
 כל ישראל שהרי עד פי'הרומה כבר נכתב כדכתיב
 בסדר משפטים

ומ"מ

נחבאר דאי מגילה אז חזומה ניתנה פליגי
 בה אמוראי • והרמב"ם צפ"ו מה'ס"ת
 כחב מ"ע על כל איש מישראל לכחוב ס"ח לעצמו
 שכאמר ועשה כחבו לכס אה הסירה כלומר כחבו
 לכס חורה טיס בה סירה זו לפי שאין לחבין'החורה
 פרטיות ע"ש מצא צמס'וכתיב'ס"ח לא נפיק כי אס
 למאי דקי"ל חורה חזומה ניתנה מדכתיב כחבו לכס
 אה הסירה הזאח אף למ"ד מגילה ניתנה אף לנו
 מצוה לכתיבת ס"ח וא"כ מראה דבהא פליגי הני
 חנאי דר"א המודעי דדריש לכתיבת ס"ח לא נשחנה
 וכי כתיב אה מסכה החורה היינו לשחי תורות למלך
 היינו דסבר מגילה ניתנה ולדידיה כחבו לכס את
 הסירה היינו סירה לחודה לחו' אף לנו שום גילוי
 למ"ע לכתיבת ס"ח וע"י דריש מסכה החורה מיטה
 דמלך

ונבהוא פחלא יתיב שמה'נדמתן לו שאינו הגון לזה
 הגידו לו שאינו חייב לתח בחו' שדוד כבר הודה
 אילחם בפלשתי' בלי הנאה דהוי סכר קיום מצוה
 וגם להוא טליח מצוה דאינו רשאי ליהנו'הוא סויה
 לנפטיה החיכה דאיכורא מהכחות אלו ואין לו לשאול
 להצטער וזהו העשה שלא קיים סאול מה סגדר לחת
 דלא על דעח כן כלחם • וזה כ"ל כונח נוחני' דפ"ק
 דאבות אה חסיו כעגדים המתמשים אה הרב ע"מ
 לקבל פרס דא"כ הוי כנטל סכר על קיום המצוה
 האסיר אלא הוו כעגדים המתמשי' שלא על מנת
 לקבל פרס אלא רוצה לחת לכס פרס דכה"ג טרי
 וכעין כל יעודי החורה

דרוש פו

דרוש שדרשתי לכבוד ס"ת שהקדיש הח"ה יצחק הלוי
 הי"ו יוס"ק ח"ה ממג הפסח משנת התקל"ן

ידעי

רבנן בודל מעלח מצוה כתיב ס"ח לו
 לשמו על שאמרו רז"ל צמס'מנחו' ד"ל
 אמר רב גידל אמר רב הלוקה ס"ת

ואל

מן הטוק כחוסף מצוה מן הטוק כחבו מעלה
 עליו הכחוב כאילו קבלו מהר סיני ע"כ
 זה הוא שרמזתי בחי'ל' דברי'והיחה זאח
 לכס לחקת עולם לכפר על בני ישראל דכבר
 ידוע ד זאח כינוי לחורה כמ"ש צמ"ר צמ"אחרי מות
 צ"פ צואת יבא אהרן אל הקדש פי' צוכו' החורה
 הנקראת זאח דכתיב וזאח החורה ובמס' פנהדרין
 דכ"א אמרו אע"פ שהניח לו אביו לאדם ס"ת מצוה
 לכחוב משלו שכאמר ועח' כחבו לכס אה השרי'הזאח
 איתויציה אביו וכוחצ' לו ס"ת לשמו שלא יתחבה בטל
 אחרים מלך איון הדיוט לא לא צריכא לשני תורות
 וכלחדיא וכחב לו אה מסכה החורה הזאח על ספר
 כוחב לשמו צ' חורו'וצב' דקמ"ו ישראל שפמדו על
 הר סיני פסקה וזהמחז' אל רב אהר לרב אטי גריס
 מאי א"ל אע"ג דאינהו לא הוו מזליהו הוו ופי'רש"י
 דמזליהו צכיני הוו וכל שפמדו על הר סיני נחקקטו
 ונטהרו ונחפשו מכל מוס ע"ש • אנה מצואר
 דנעשו נריה מדשה וכקטן'סגולד למי •

ובעיקר

מצוה כתיב'ס"ת צומננו אס הוא מנות
 עשה סל חורה צמח'לוקה הוא סנוי
 שהטי"ד צמ" ע"ר לכב צמס'הרא"ס אביו סזה לא
 באמר אלא לדורו'הראשונים'סהיו כוחני'ס"ת ולומדי'
 בה אבנ' האידנא שפוחצ'יוס"ת ומניחים אוחו צצ"הכ
 צקרוה בהם צרביס מ"ע על כל ישראל לכחוב חומטי'
 חורה ומסנה ונמרא ומפרשים דמצות כתיב'החורה
 היא כלי ללמוד בה לכתיב ולמדה אה בני' • והב"י
 המה אף בא הרא"ס לפטור לאדם ממצוה כתיבת
 ס"ח דהו"ל לחייב לכחוב ס"ח וללמד בו צמקוס
 חומטיס לכך הכריח שלא בא להלס לנו אלא
 חיוב כתיב' חומטיס ומסנה ונמרא טנס זה בכלל
 מצוה כתיבת ספר חורה

ואולם

הסמ"ע ז"ל צפריסה ודריסה האריך
 לחקק עליו דפסט דברי הרא"ס ז"ל
 דכיון דעכשיו אינו לומד בו כלל אינו מצוה מד"ת
 והעיקר דברי הב"י וכ"ס הט"ו • אל זה רמזתי
 והיחה זאח דהיינו חו'כמ"ס רז"ל שנקראת זאח ור"ל
 צאיני' ליש לו ס"ח לאביו כנ"ל חייב גם הבן בעל
 המצוה כמ"ש אע"פ שיש לו ס"ת לאביו מצוה לכחוב

יחד תחומין דרבנן. ואע"ג שאסור להביאה בידו, מכל מקום מה שעכו"ם מוליכה הוא ליה כאלו ישראל קורא לה דשרי, כמו שכתוב סימן
ס"ז סעיף ג' (אגודה שנה סימן פ'). כתב בלבוש (סעיף פג), לר"ך עיין כמה שנוהגין למסור שוורים לעכו"ם להוליכן, ולפעמים מוליכין
אותן חוץ ל"ב מיל. והאפשר להם דלביעה ליה כעכו"ם (והרמב"ם) (והרמב"ן) [במדוברי ריש עירובין] דגם י"ב מיל היו דרבנן, עכ"ל.
(ע"פ) ועיין סימן (ת"ר) [מ"ד]. וזכרתי משה (ל"ג) כתב בשם הגהות מרדכי [קדושין רמז מקפ"ה] לחפילו למתן דאמר (פ"ט) ל' בן תחומין

דלחרייתא שרי, כיון דליכא בו כרת וסקילה לא עבר על שנייתם בהמתו. וכן משמע בר"מ אלסקר סימן מ"א ומ"ב דכתב דבשבת עממו אסור למסור לעכו"ם, ובמקום שנהגו אסור למסור ביום ו' אם נהגו כן מזל הסומרא ח"ן להחיר להן, ואם זמנה טעות מחריים להם. ועיין צו"ד סימן רי"ד [סעיף א']:

סימן ס"ז

באיזה הפצים מותר לדבר בשבת. ובו י"ד סעיפים:
א. ממנוצא חפצך (ישעיה נ"ה) הפצך אסורים. אפילו בדבר שאינו עושה שום מלאכה כגון א' שמעיין נכסיו לראות מה צריך למחר או לילך לפתח המדינה כדי שימחר לצאת בליילה למרחץ. וכן ב' אין מהשיבין על התחום לשכור פועלים. אבל מהשיך על התחום (א) להביא בהמתו. ויש אומרים שאם אין בהמה יכולה לילך ברגליה כגון שהוא מלא קצין אינו רשאי להחשיך. (דלוני רש"י) להביא דאסור לגטל בעלי חיים שהם מוקטים. (ה) הוא הדין דאסור. (ז) לטיל למנוח סוס או ספינה או קרון ללא תנו:

ב. היתה בהמתו ד עומדת חוץ לתחום (פירוש, הרגום והגבלת את העם שמה י"ט י"ב ותחתה) יכול לקרות לה כדי שתבא:

ג. מהשיבין על התחום לעשות צרכי כלה או צרכי מת להביא לו ארון ותכריכין. (ו) ויכול לומר להביאו לו ויכול לומר לו ה' לך למקום פלוני (ז) למחר ואם לא מצאת במקום פלוני לך למקום פלוני לא מצאת קח במאתים. (ח) ובלבד שלא יזכיר לו (ט) סכום מקח בלומר 'שלא יאמר לו כך ידוע שלא להוסיף עליו. (י) וכן אם לקח ממנו בשמנה לא יאמר לו תן לי (עוד) בשנים ואהיה חייב (לו) [לך]. (יא) עשרה: הגה (יב) ואם אי אפשר לו אלא אם כן יזכור לו סכום מקח מותר בכל ענין דהא זכרי מנוח הוא (יג) ויש אומרים בכל ענין וכן עיקר:

ד. השובר את הפועל לשמור ורעים או דבר אחר (יד) אינו נותן לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכר שבת שכר חדש שכר שנה שכר שבוע נותן לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו. (טו) ולא יאמר לו תן לי של שבת אלא

ה. ה' המקום פלוני. (טז) העולה שבת (ס"ח) דן חמה על דברי הרב צ"י. ולא ידע כי הוא ממש לשון חמה ולא שבת. (טז) והוא מוכח דאמר לו מחלה ליקח במקום פלוני, להכי בדבר הרשות אסור: ו יש אומרים. פירוש, חפצו, אפילו אי אפשר נענין אחר אסור להוציא סכום מקם. ועיין סימן ש"ב [סעיף ד']:

ערך א"ת אמהריק"ש

מה שכתבנו ב"ו ואם רואהו משתמש בה בשבת מוחה בידו, וביום טוב לא לר"ך למחות בידו. ועיין לגיל סימן רמ"ו דין ג', ועיין ב"ר (ב"י) כ"ן (עמוד דף ד"ה וסנ"ל) ובסיומן ח"ים [מחזיקי ד"ה כ"ה הל' טו]. כמה יצאה נקמט שהוא מוחה לכהן, אכל בקמט שהוא מוחה לדם ח"ן בזה יצאה צו: שו' מ"א א פ"ב י"ב, או למנוח סוס או בהמה או קרון, אכל וכו'. ב"י ב"ש ד' היה סכר מ"ס נקד וכן ליום, סכר יום הוא. ועיין סימן רמ"ה דין א', ובספר נדק הטע (עמוד רמז) דהא זה מזה שאלו יאמר לו תן לי הסכמות עשרים ימים, וליתא, דכ"כ בשם הפרשן קאמר, ולא בשם הסכמות:

באר היטב

(יב) חוץ לתחום. כתב בלבוש, כתב בלבוש, לר"ך עיין כמה שנוהגין למסור שוורים לעכו"ם להוליכן, ולפעמים מוליכין אותן חוץ ל"ב מיל, והאפשר דלביעה ליה כעכו"ם דגם י"ב מיל היו דרבנן, עיין מ"א [ס"ח] י"ב: שו' (א) שמעיין. ודוקא היכי דמוכרת מילתא, כמו שכתוב סימן ס"ז סעיף ט', [מ"א ס"ח א'] (ב) להביא. וכל דבר שאסור לעשותו בשבת אסור להחשיך עליו, אכל בהמה גדולה, אם היה שם צורגנין היה מביאה מחוץ לתחום, ולכן מותר להחשיך עליו, [מ"א ס"ח ב'] (ג) אפילו. נראה לי דז"ב דוקא היכי דמוכרת מילתא, מ"א [ס"ח ג']:

לבושי שרד

נחלתו בלבוש כסוף סימן רמ"ג גמ"ו, ע"ש (ה) שם ש"כ סכום מקח, השעם, דזה אינו לומר המלוח רק הלנה ממנו, הובא בגמ"ה ס"ח ט"ז: (ו) כביא ספינה הובאת שבת תוכה, דבסימן ס"ז סעיף ח' מותר להפילו דבר הרשות מותר לומר למטרו לך למחר לר"ך פלוני כיון שיש ג' היתר בשבת ע"י צורגנין, ומיך המגילה להשוות אסור לומר שיש למחר ליקח שם חוזה דבר, משום דהי לא שרי כ"ן אלא מחמת שהוא לר"ך פלוני, ואע"ג דהבא ג"כ לא הויך אלא לך למקום וכו', ולא הויך הקיפה, מכל מקום כיון שמים ואם לא כשהשילי, משהוא משלילי ממי שיש לו טיבות, הויך הויך דגם נגד שבת יעשה לו טיבות, מה שאין כן כ"ן מותרת גמרי לעשות בה מלאכה אף אם יוכל לומר, לך הויך שאלה טומאת לכן (מש) הביא ספינה דבכורא א"ה בריש"י דגם י"ב מיל, כ"ל ל' (מט"ו) שם יצייין סימן ת"ד, כ"ל: שו' (ה) שיש ביא אין מהשיבין, כלומר, לקרב עממו בשבת עד סוף התחום ולהחשיך שם ספינה קרוב למקום הסעולט. אכל על דבר הסומרא שבתה מנו להביא בהמתו מותר להחשיך, ואע"ג דהכמה הוא ח"ן לתחום

ן הכינה למי לו חוץ לתחום, ס"ו השלום דמי, כיון שיש ל"ב, אכל הנהמה, וכן כ"ד: זכה ק"י [מ"א]: יבן ל"ח [מ"ב]: י"ט [מ"א]: שם נמטתה: ריחא נדף ק"י"ה: גירסת הספרים: התוספות שם [ג'ה ח'ן]: נתוספות לייסך התוספתא [ס'] הל"ה ו' דל"ן מחשיבין: נתייבא: תמנה: נתייבא: כתיב ויסי (וכרטי) יהיה ל"ה פלוג: יום הרב המגיד המצויין בספר הלכות שבת והגלה ה': יום הר"ן [שם פ'ה] וס', דנעה המצויים מו שכתוב בהלכות סימן טו ר"ש עמוד (ד'): מצינה ל"ח [מ"א]: מ"ח [מ"א] והא"ש לקטין: גר"ך [ס', ג'] פ' [מ"ה] חן בספק דשבת והרמב"ם: סוף פרק ו' שאר ס' [מ"א] ל"ן ס' עמוד (ל'): ה"ב אר"מ"א: הגהות מרדכי: ש"ן (רמז תקס"ג): גרדכי סוף פרק טו י"ך [שבת רמז המטן]: הית מרדכי פרק (ד') [שם רמז המטן]: [עמוד רמז ד"ה] בשם הר"ן [שם פ'ה] ח"ן והמגיד [משה] ה' ה' דמי משה א"ה (הגור עמוד רמז שם מ' מושגמנת): כו פרק בדידה ת סוכרני פרק א' ופרק ב' (ו):

י"ן מדרש"א: (ה' מ"ה פ"ה ה) אינו ח"ן א"י שבת שבת, י"ן הקפ"ה ע"ה פרק י"ן מ"ה שם ס"ח י"ב:

מגן אברהם כ"י פ"א ח"א
הוצאת משרד החינוך והק"מ
תל אביב תש"ח

מרכי סוף פרק אף
ל פי (כמותו כמו קטן)
סס רביע ברוך והטור
סימן תקפ"ה ופירוט
שם הלוחות יחידות

אומר הן לי שבר השבוע או החדש: הגה (א) ו (ב) ואם
שכרו לחדש י' והמנה (עמון) י' לשלם לו (ה) כל יום כך וכך
ז מקרי שטר יום: או יאמר לו הן לי שבר עשרה ימים:

ה יום אסור להשיביר חוצים להתפלל בשבת
א (א) ויש מי שמתיר: הגה (א) ו (ב) ואם שכרו
ט (ה) לשנה או לחדש לכולה עלמא שרי: L
ז הפצי שמים מותר לרבר בהם בגון י השבועות
של מצוה יא לפסוק (ו) צדקה יב ולפקח על
עסקי רבים ולשדך התינוק ליארם וללמדו ספר יג או
אוטנות. י (ו) דוקא לרבר אם רוצה להשתבר אבל
לשוכרו ולהחיר לו סבום טעות אסור: הגה י' יש אומרים
דמקום שנהגין ליתן לקורא במורה מי שנידך ונודד ללקח או
לו מהחוב כל יום כך וכך לא מקרי

ש שבת בכיולא בזה, וכן מלינו בגמרא י' פרק ה' דכמות

ז (א) ד ויש מי שמתיר. הן לרברי מלוה היל. ומכל מקום
לבו רואה סימן כרסה, כמו בשכר מחורגמניס (בשם ג' ב:)

ב ששנה ובר. פירוש, שיחלל גם בימות החול, ומשלים לו לחדש
בנת אחת. והוא הדין לשבוע: י' השבועות. ומותר לחשוב מה
שליך לטעודת מלוה (כמותו דף ה' ע"א): י' יא פסוק צדקה.

בימים לר"א

- זו רין סוף פרק אף על
פי (כמותו כמו א נוד
האון):
ה הברר שבחו (נדל כמס
לוח ב:)
ו אור זרוע (הלכות שבת
סימן ג עמוד ק"ב, שם
לר"ח י:)

עשרת זקנים

זו א' י' ש' בי שבתו ב'ו
ה הברר רביע שפואל (שם)
נמחרס חמשה כמו קטן)
ואפטר שבע ש'לו הוא
פסוק דבר זה אינו אלא
בדורו, ובמקום צוה לא
גורו רבין, (ב"י עמוד דף ל"ה
יחג):

גילין בהר"א

- (ג) וכיהו ים ה ור"ן
מקרי שביד שבת.
כמסנה שנה יפק חן
(ג) (א) סימן י"ז כג דק
נמולדת כמס הר"ן ק, אל
הכל ה' בלל זה חסר כפיול
אף נמל הים, אלא סוף דעכל
מקום ים מלו חמשה לא
מק ש' בהלכות:

הגהות הס"ע

שה' ה ויש מי שמתיר,
הואל דתוא עניה:
שה' הפצי ימים מותר
ישני (לא הותר שבת)
בשבת עסקי (ימים) לא
אמירה) לנו ולא שבת
(אחר) לבר (הפקוח)

והע"ג ל"ן מקדישין, כמו שכתוב סימן של"ט סעיף ד', היינו כל
ידוע דמחזי כמקד וממכר, אבל לא אסרו לחייב עצמו בדבורו לגבוה.
אלא דקשה לי הא (א) כשמעריך עצמו נמי מחייב עצמו ואסור (ב) לה
ל, בן, עכ"ל ר"ן (שם מה, א ד"ה פסקו). ועיין ב"י (פמ"ד רפ"ד ד"ה
ועלן שחירך, ולדמיה אסור להקדיש

טס שצבת לבית הנספת. אבל ככל
בו (סימן נ"י, ד) כמז דוקא הקדש
מוצח או לבדק הביע אסור, דיואל
מכרשמו לרשות גבוה, אבל הגורר
ספר חורא או עטרה מותר, לפי
שעדיין אין מחדין שום דבר שיואל
מכרשמו, עכ"ל נראה לי כונתו,
דהקדישות דין חולין נזהו כמו
שכתוב בחו"מ סימן ל"ה (אפי"ן א),
ויש לכל ישראל חלק בהן, א"כ לא
יאל מכרשמו יד"ש להמקדיש גם
כן חלק בו, כן נראה לי. (ל"ה
כהר"ב ב"י: י' ולפקח. כמז

מגיד משנה (שנת) פרק כ"ד (ה'לכה
הן לא הותר חמירה לעכו"ם ולא שנות אחר בשביל עסקי רבים,
לנד הפקות וההמשקות בדברים בלא מלאכה, דאסור גלברי יחד
משום ודבר דבר ישעיה נ"י, וזה הותר לבד מלוה או לגרוך
רבים, וזה מוכרח בגמרא (ב"ה ל' כ"ה, א), עכ"ל. וכן משמע סימן
של"ט סעיף ד': י' או אוטנות. והוא נמי מלוה, דאם אין לו
אומנות עומק בגול (נשי" שנת מה, א ד"ה לחתן):

הן לא הותר חמירה לעכו"ם ולא שנות אחר בשביל עסקי רבים,
לנד הפקות וההמשקות בדברים בלא מלאכה, דאסור גלברי יחד
משום ודבר דבר ישעיה נ"י, וזה הותר לבד מלוה או לגרוך
רבים, וזה מוכרח בגמרא (ב"ה ל' כ"ה, א), עכ"ל. וכן משמע סימן
של"ט סעיף ד': י' או אוטנות. והוא נמי מלוה, דאם אין לו
אומנות עומק בגול (נשי" שנת מה, א ד"ה לחתן):

דרך מה"ה

שם ה שבת ידיו, בקבלת לשנה או לחדש. כמות וי"ש מי שמתיר, ומשום שאל דבר מלוה לא נזהר. שבת י' מצוה ב"ב, דב"ו סימן נ"ב (א) חתן לחתן
פסוק בשבת, אף על גב דמתכות נקרה הוא, משום דקום הפסוק, (כ"ל). ונהו להקל. לחזור דבר מלוה, גדלה לי דוקא בלא פסוק דמש הוא דמקרא: י' ולפקח
יב"ד. דנחם החמורין חדר יש כהם מיקון המדינה, אף על פי של שכל פסוק ומשום הם פטרעיס, נכרי ליטור מקרה, משום הר"ן ויל לר"ח (ש"ה הרביעין) סימן ש"ז (פמ"ד

(ד) ב"י יום, והמלוים נרביים לרבים ללחות נענין שלם יפרע באלמע השבוע
יפרע מכל השבוע כולה, או לא יפרע כלל אוחו שני, ולא יחשוב לימים, מ"א
[מ"ק ו], ע"ש: (ד) 'שיגה. פירוש, שיחלל גם בימות החול, ומשלים לו לחדש
בנת אחת, והוא הדין לשבוע. (פ"ה ש"ק ט). ובי"ה (פמ"ד רפ"ד ד"ה והמ"ח)
כתב שנהגיס להקל, וכן הפירו (ש"מ מהר"י) נוטא סימן ק"ד שם מהר"ל
שהסמי לשנת לבד, עיין שירי מנסת הגדולה (הג"ו אות ג) שהמיר (מהר"י נוטא) שם
(ז) צדקה, ואסור ליתן דבר נמנה לחסרו ביום טוב ונשבת אלא אם כן לעורך מדבר.

שנהגין ליתן נמנה כלים לחן הדורס בשבת, ומה שקלס מנח(תיביט ליתן כך וכך משום, אסור, דדוקא לגבוה שרי, ואסור ליתן משכון אם לא לעורך שנת,
פ"ש: (ד) עבקה, ולא הותר חמירה לעכו"ם וצוה אחר בשביל עסקי רבים, לנד הפקות וההמשקות בדברים בלא מלאכה דאסור גלברי יחד משום ודבר
דבר, זה הותר לבד מלוה או לעורך רבים, מגיד משנה, ועיין סימן של"ט סעיף ד', (מ"ה ש"ק יב). ומותר לחשוב מה שליך לטעודת מלוה, ש"ס כמותו דף
ה', (מ"ה ש"ק י):

הגהות דע"א

דוקא דתחום שלה מובלע בתוך תחום שלה, דבוה הקשו דאמאי לא קתינו רבותא
יותר החולך מעבר להפסה ומדמשה (להעיר (בב"ו)). על כן מוכח דזה אסור.
אבל לאידך אוקימתא דרבנן מירי בחון תחום שלה ושלח אי"כ אינו יכול
להלך מעבר לתחום, משום חכי שדך לפתניא קודא לה, וכוון הליכא חספתא,
מהיכי תחי להבציא בזה דאסור, ובהתה דיויל דדוקא לתרוגא קבא דבחון
לתחום שלה אסור לקריה לה דחוישנין שילך לשם להביאה, בשום חכי אסור
גיב לילך טעבר בהפסה להדפסה דגורין גיב שיכיא אותה ביריס, אבל לפי
אידך אוקימתא קייבא לן דחון לתחום שלה שרי לקרות לה דלא גורין, חכי נכי חויב דדיא בהחום שלה יכול לילך טעבר בהפסה ולהרפס לעיר, ולא גורין, כן
נראה לענין (בב"ו) (ג) וע"ס סי' ח' שבר שבת בכיולא בזה, נראה כי הדבר בטולא מה דהוא ענין קב, ולא היו שבר שנת רק דמחזי כמכר שבת, ואפטר
נתיב רק בהלכותה, אלא שם מחזור באלמע שניע יחשב לימים, מזה דוקא שרי נפחיתת מוח:

פרישי שדך

שכרו לחדש י' והמנה (עמון) י' לשלם לו (ה) כל יום כך וכך
ז מקרי שטר יום: או יאמר לו הן לי שבר עשרה ימים:
ה יום אסור להשיביר חוצים להתפלל בשבת
א (א) ויש מי שמתיר: הגה (א) ו (ב) ואם שכרו
ט (ה) לשנה או לחדש לכולה עלמא שרי: L
ז הפצי שמים מותר לרבר בהם בגון י השבועות
של מצוה יא לפסוק (ו) צדקה יב ולפקח על
עסקי רבים ולשדך התינוק ליארם וללמדו ספר יג או
אוטנות. י (ו) דוקא לרבר אם רוצה להשתבר אבל
לשוכרו ולהחיר לו סבום טעות אסור: הגה י' יש אומרים
דמקום שנהגין ליתן לקורא במורה מי שנידך ונודד ללקח או
לו מהחוב כל יום כך וכך לא מקרי

ביאור הגר"א

(ג) והגון יאם שברי, כן משמע שם (כמותו מה, א) כבודו, שאמר דמחזי
כמכר שבת, אפי' שנותן לה בהלכותה, ביון שנותן יום יום:
(ד) ומה (ה) אסור, כמו בסעיף שקרס: [יא] ויש מי, כמו שכתוב בסעיף ו',
וכן משמע בפסחים ג' ב' דמחזי כמכר שבת: (ז) [ז] והגון יאם שברי, עיין
מ"א (סיק ט) וכמו שכתוב בסעיף ד' (ג) ופיה י' דידקא, כנדר לעיל
בסעיף ג"ה:

אשל אנרהם

חידושי הגאון

רבי אנרהם דוד ווארמן זצ"ל
מבוטשאטש

מהדורה קמא

מהדורה תנינא

מהדורה תליתאה

מבזוג פריזמאן
דיזאג מחזק שרון זנון גאס
זנון יושאטש

בשכר או במה שלא גרם הוא הצער וכנ"ל. מה שאין כן כיוון שהרצון הפשוט הוא לחלוב וכ"ה לחליבה גם ע"י זולתו בשכר, אין הפרש בזה עוד וכדאי צער בעלי חיים לדחות השבת וצ"ע. ואי נימא שמוטל ע"י זולתו כעל ידי עצמו ורק בשכר אינו מוטל מצד שצורך אדם שלא לבזבז וכנ"ל, בזה אחי שפיר טובא. שכיון שבזבזו זה שעבור חליבה שעל ידו הוא בעיניו כלא חשוב, נדחה שפיר השבות ע"י צער בעלי חיים. ובוה דנין רק לפי הרצון של איש זה הפרטי שכל שרצונו בכך הרי זה צורך אדם, וכל שאין רצונו בצמצום בבזבזו זה אין בזה צורך אדם כלל, והרי מסגנון נסיעה מוכרע שזה כפי רצון של כל אחד ואחד, שגם שבצער שבגוף ע"י המשא אולי י"ל שהוא רק כספק צער בעלי חיים או אולי נוטה שאין בזה צער בעלי חיים וכאוכלסי דמחזוי דאי לא עבדי חלשי [כבא מציעא עו, א] וכל שכן בבהמה שהורגלה בכך הרבה, ורק כשרובין חתח משאו יש צער בעלי חיים, עם כל זה כיון שסגנון נסיעה הוא ע"י הכאה בשבט או שוט, אי אפשר בלי צער בעלי חיים, גם היתר צער בעלי חיים לצורך אדם כנראה דילפינן מהיתר משא. אלא ודאי שכל מה שרצונו של אדם בקביעות עליו לא שייך בזה איסור צער בעלי חיים. וי"ל ג"כ הטעם בזה שהוא כיון שאין כוונתו לצער הבהמה הוא דבר שאינו מתכוון, והגם שפסיק רישיה הוא כמתכוון וכדקיימא לן שיריעה ורצון הם לאחדים וכמו שכתבתי במקום אחר בזה, מכל מקום אין צריך לומר להמתירים פסיק רישיה דלא ניהא ליה, שזה ודאי בגדר פסיק רישיה דלא ניהא ליה, אך גם להאוסרים י"ל שכיון שיש ספק בגדר מהות צורך אדם על ידי זה לא היו שוב בגדר פסיק רישיה כלל, וצ"ע בכל זה. ועל כל פנים בספק צער בעלי חיים מותר חליבה ע"י נכרי כנ"ל:

בב"א ק"י [וצ"ע דאדרבא שישבירו וכו']. אולי י"ל שכיון שהשבות הותר מצד צער בעלי חיים, רק משום מיחוי כעושה בשביל ישראל, מועיל על זה מה שע"י שקצץ וידוע לכל סגנון השבירות הרגיל, אין מיחוי עוד, שהנכרי עושה בשביל ליתן החלב לישראל כדי שירויח ישראל, כיון שידוע דעמיד אדעתא דנפשיה, והרי מה שהישראל שכרו מותר מצד צער בעלי חיים, רק מקום לומר שהיה לו ליתן החלב להחלב על ידי זה ניכר שהכוונה של הגוי אינה משום צער בעלי חיים [לפוס רהיטא משמע גם אם צער בעלי חיים אסור כן התורה הקדושה, מכל מקום אין כן נח מצויה על צער בעלי חיים כיון שאין זה בכלל שבע מצות דהן ידועות, וצ"ע] רק עושה להרבות ממון של ישראל, מה שאין כן כשידוע שעושה רק משום שכר. ובסימן רמ"ד [סעיף ה בהגה] יש חילוקים בשכרו לכל המלאכות, ואולי גם בחליבה שייך גם כן קולא דשם, כיון שלפי הנהוג כעת אינו מטיל מלאכות אחרות רק מה שהתנו, וגם אם לא חולב בשבת משום הצער בעלי חיים והיה חולב למוצאי שבת קודש היה חלב ההוא בא ליד ישראל, מה שאין כן מלאכות אחרות שבסימן רמ"ד שבאם לא היה עושה הנכרי בשבת היה להישראל חסרון ריוח לא יוכל להמנות:

ויבא שהקשה המג"א ז"ל מסימן רנ"ב סעיף ב', י"ל שכיון שידוע לכל שהנכרי עושה בשביל עצמו וע"י צער בעלי חיים הרי הותר לומר, ומכל מקום מרויח ממנו וארי ידוע שהנכרי מקבל שכר, ולחלוב למאכל יתקלקל החלב, וצ"ע בכל זה היטב:

עוד מצאתי. מה שכתב במג"א ז"ל שטוב לחלוב בשבת קודש לתוך חולב, לא נהגו כן מצד שבקיין [תתגלגל] יתקלקל החלב ויוחמך, וגם בחורף קשה להם להכין פלים שונים לזה, ואולי יהיה ניכר יותר על יד זה שחולב בשביל ישראל, מה שאין כן בלי חולב אין היכר שחולב על פי ישראל, ואולי רק שלא יהיה צער בעלי חיים, וכן הוא דעת עם בני ישראל הסתמיה על צד היתר ביותר. גם מצד שרוב מאכלים הנוהגים עם חלב הם מוקפים ויהיה שני שנוחים, כי אין רגילות לאכול ולבשל החלב עם פח:

עוד מצאתי. אודות מה שכתבתי במקום אחר כמה שלא נהגו לחלוב לתוך מאכל בשבת קודש. נראה לומר עוד שהרי זה מעין מה שאמרו חז"ל: דבמה שהותרה טומאה בצבור או שבת קודש גבי פיקוח נפש אי הותרה לא מוטל כלל להדר בזה כיון שהוא היתר גמור, ובמקום אחר כתבתי בזה קצת.

וגבי כיבוד מפורש כן בש"ס ריש יומא [ו, ג] וגבי פקוח נפש אמרו חז"ל [ירושלמי יומא פ"ק ח הלכה ה] הנשאל הרי זה מגונה, וגם להרבה פוסקים אין לעשות על ידי גוי גם אם אין על ידי זה שום גרעון לכת הפקות נפש, והגם דנהגין להדר אגוי כל מה דאפשר, אין זה כי אם לגבי איקורא דאורייתא, [ב] מה שאין כן בדרבנן כיון שהותר מצד צער בעלי חיים ולא העמידו חז"ל בזה דבריהם בשבות זה מצד דמדת חכמים כן הוא, ולפעמים יש צדדי צער בעלי חיים בהפלה גדולה עד שצ"ע אגושי אינו יכול לסבול, ואדם צהול על ממונו בגדולי המנומיו, והרי זה כהיהא דבנית שגשגרה [שבת קמ"ג, ג] וכדומה שהתירו מצד צהול על ממונו ומצד לא פלוג. וחליצת הבהמות הוא תמיד באופן דנכרי עבדי אדעתא דנפשיה, לזה גם המדקדקים במעשיהם אין מנזרים לחלוב לתוך מאכל, ונפרט שעל ידי זה יהיה חששי אמירות וטלטול מוקף ומעין שבותים ציומר, ונפרט שצממה זמנים יהיה על ידי זה הפסד החלב, לזה לית דמש בזה להחמיר:

שם ק"ה. [אמסור שוורים לעבדו] להוריבין. הפרי מגדים ע"ה כתב שיש למכור בהמות ההולכות בשבת קודש ע"י גוי ליום השוק. אם חשש חליבה י"ב מילין גם במקום פסידא אינו רק שבות אחד ליש אומרים וחמיר. ופחות מ"ב מיל הוה ליה שבות דשבות, ומכל מקום כיון דיכול למכור הרי אין פסידא ולא לצורך, ובפרט כשמפרש להנכרי שילכו בכל יום. וגם כשמוכר, חסידות יש שלא יזכיר רק שיעמוד ביום פלוני שחרית ליום שוק פלוני:

ובשיחה לו מקח על הבהמות ואין הקונה כאן, כשפסידא אם לא יוליים על יום השוק, מוכר ע"י שלשה מצד השבת אבידה, וכשאין שלשה שם אין צריך שלשה באולי, וכמו חמץ בערב פסח בסימן תמ"ג [סעיף ב]. ואולי מכל מקום אינו כחמץ שרק עומד להמכר או לשריפה מצד האיסור על ידי זה, אין צריך בית דין. מה שאין כן מצד השבת אבידה לבד הרי איתא בחו"מ סימן רצ"ב [סעיף טז] דצריך להיות בשלשה, וכן הוא גם בנחוץ אם לא שגילה דעתו הקונה שבלא שום צד ספק קנייתו הוא רק על מנת שיעמדו על יום שוק פלוני, שבכך י"ל דלכולי עלמא אין צריך שלשה ומוכר גם מצד שבת קודש אגב קרקע דידיה:

סימן י"ו

7 ש"ע שבת ה' להשכיר הונגרי. אודות חזנים הנוסעים מעיר לעיר והגו לנצות להם מהנקראים לספר תורה הקדושה בשבת קודש וכן מהקהל נותנים להם, ולא התפללו כי אם בשבת קודש ואין כאן הבלעה, יש לימוד וכות שאין זה בדרך שטר כלל כי אם מתנה ותפוצתם דרך כבוד, שיהיה כעין צושה כשלא יתן הנקרא לתורה הקדושה כפי יכולתו, ומכל מקום אין זה רק נדבה בעלמא, וגם אם היו נוהגים שהמנהיגים היו נוטלים מהנקראים בחוקף, מכל מקום אין זה בדרך שטר רק בדרך תקנת הישוב ומעין מה שטופין על הדקה וכדומה שלא עשו כפיה על זה [מעולה] [מעולס]:

עוד מצאתי. במקום אחר כתבתי אודות שכר חזנים שמתפללים רק בשבתות ויום טוב ונוסעים ממקום למקום, והנה י"ל עוד שהוא בגדר שכר חליבה גם כן, כמה שנוסעים הם ממקום למקום כדי להתפלל כאן וכאן, וכמו שכתב במג"א דבי אליהו זכור לטוב [יוטא פ"ק י] בשכר דהוקנה שהלכה מעיר לעיר להתפלל כידוע, וגם אם יש האטרפות כוונות שונות בזה, כבר כתבתי במקום אחר שמוכרע ע"י מה שפורשים מאיסור, שצטרף בעם בני ישראל מחשבה טובה לבדה למעשה כל שאין נטיה ח"ו שיהיה אצלו עניני רשות וחסדי עצמו כעיקר נגד חסידי שמים, וכל שאין בו נטיה כזו גם אם אצלו בחתימת שווי חסידי אלו מוכרע להצטרף מחשבה טובה לבדה למעשה בעם בני ישראל, ואין צריך לומר בני שחסידי שמים הם עיקר אצלו כנגד חסידי עצמו אך גם בשווי מוכרע לטובה. ואחמול ביום ב' דראש השנה אמרו חללים עבור הולה, ונתיח שיחזרו ויאמרו כמה פסוקי חללים בלילה, שיחזרו ויתאספו לומר, כדי שלא יהיה מיחוי שכר יום טוב, וכיון שאומרים נוסח חפלה עבור החולה מותר ליעול שכר עבור אמירת נוסח זה, הגם שעבור הגדת החללים אין נכון ליעול שכר שהוא בכלל לימוד, הגם שהוא בלי הבנה מכל מקום אמירת חללים בלי הבנה הוא כלימוד אהלות כידוע [שאר טוב

החלים פ"א ד"ה אשף. אך עבור התפלה ודאי נכון ליטול שבר, אך כל זה וכדומה לזה איננו בגדר שבר בהחלט ועל כל פנים ספק יש בזה אם הוא בדרך שבר או בדרך הפוגמו בדרך כבוד בעלמא ובדרך ממין דאורייתא והספקות בטלנים שמוכנים לחסידי שמים, והרי ספיקא דרבנן לקולא לתלות בכל מה שאפשר בדרך הימור מורווח ופשוט עלי שום פתחון פה קפידא, והרי חזקה לא שביק אינש הימורא ואכיל איסורא [גיטין לו, ב], ולא שייך בזה חזקה לא שדי אינש וזוי בכדי [כתובות לו, ב], כי עם בני ישראל נדיבי עמים, והוא נוטה לדרך נדיבות מלד הספקא או לזקה, גם היכא שאי אפשר לתלות בשבר הליכה כלל, מכל שכן כשיש לתלות בכל דהוא דרך הימור בשום דבר, וידוע שבמילי דרבנן תולין בכל מה שיכול לתלות להימור, ועל כל זה מה דאפשר לתקוני על דבר הימור טוב הוא נכון, ולזה צויתי לחזור ולומר אחר יום טוב החלים, והשי"ת יעזרנו שיתקון בעינו על דבר הימור טוב הקנות טובות:

שם שביח ה. ב"ה מלאכתו עשויה. אודות מה שאמרנו חז"ל [מכילתא יתרו פרשת בחודש פרשה ז ד"ה ששת] שבשבת קודש יהיה צעיקן כאלו כל מלאכתו עשויה, ואמרנו [שבת ק"ג, א] שהרהורים מותרים, נראה שגם הרהורים הטובים בהם דברי חול שאין בהם שום גדר מלאכה האסורה בשבת קודש, רק מלד היומא דברי חול שהגם שאין בהם גדר מלאכה, מכל מקום אסור לדברים בשבת קודש משום ודבר דבר [ישעיה נח, יג] שלא יהיה דיבורך בשבת קודש כדיבורך בחול [שבת ק"ג, ב] שזה קאי אכל דברי חול גם שאין בהם מלאכה, ומכל מקום הרהור מותר בזה, והגם שיש הימור בשו"ע [סימן צו סעיף א בהגה] לדבר בשבת קודש בספורי מלחמות [ש"ת גס סעיף טו] מי שמתענג מזה [שמעתי זאת בשם בעל ספר הקדוש חולדות יעקב יוסף ז"ל משל ליום רצון מהמלך למלאות משאלות בני המדינה בו ועובר בהמדינה וכל אחד ואחד שואל מנוקשה, ומוכח שהין אחד שהיה מתקרב באשפות ולא מלא עוד אשפה, ירגש אל המלך שיטוה שיותן לו אשפות, ושחקו עליו כל השומעים שחיסר את נפשו מטובה על ידי שטותו, והלא טוב היה לו לנקש שיותן לו רופא מובהק, כי כלום חסר מבית המלך. וכן הוא בזה שהבומר חענוגו בשבת קודש בדברי הכל הוא כבומר אשפות במקום שהיה לו לנקש רופא שיביאנו לכל טוב. ובשבת קודש הוא יום רצון ליתן משאלות הלב, וכשיטה אנו לדברי מורה הקדושה, רפואות תהיה לכל בשרו בזה ובצא, מכל מקום אין זאת כי אם למי שמרגיש בעצמו בהחלט שזהו חענוגו מלד ע"כ הסיפור, ולא מלד מה שמלביש פנאי זמנו בזה, כי בכהאי גוונא אסור לדבר דברי חול, שודאי כל אחד ואחד יכול למצוא בזה שילביש פנאי זמנו בזה שאינו דברי חול וללע"ע בכל זה. ועל כל פנים מלד חסידות כן הוא בהחלט ודאי לכולי עלמא, שלא להרהר בזה שהוא מעין מלאכה או שבות כל דהו בשבת קודש ובמקום אחר כבצתי בזה, ועל זה לזה שהסוחרים הערודים בסחורתם ובפרט בהיותם באמצע דרכם אי אפשר להם להסית דעתן מנסיעה כיון שהוא בגדר פסיק רישא, ומתענגע להם שלא יסעו משם לביתם, והרי ידיעה ודאית היא כעין מלאכה מחשבת, שכן הוא בחינת פסיק רישא, כיון שפנימיות מלד הרצון הוא חלוניות הדעת כמו שכתבו בשם האר"י ז"ל. לזה מבחינת ידיעה ודאית דנין בגדר רצון ומלאכה מחשבת כמו שכתבתי במקום אחר. וכן הוא בהקבועים לכתוב כל המתחדש להם בדברי תורה הקדושה וכמו שכתב הספר חסידים הקדוש [סימן תקל] שזה בכלל האלקים יביא כמשפט על כל נעלם אם טוב [קבלת יב, ד], שלא ימנע הטוב בהיות לאל ידו לכתוב המתחדש לו בדברי תורה הקדושה, וכתבו הפוסקים ז"ל [סימן תקפ"ה סעיף ט] שמוחר לכתוב בחול המועד חדושי תורה הקדושה שהוא בכלל דבר האבד ע"ש. ולזה כמעט מהנמנע אללו להגות את עצמו במחשבתו כשמתחדש אללו בשבת קודש חדושי תורה הקדושה, ושם בהם כמולא שלל רב וידוע שראוי זה שיוכתב ומוטל עליו לכתוב כג"ל, וטבע חנושי הוא להרהר חייך המעטוד מזה, והרי זה לכאורה בכלל הרהור מתי יעבור השבת ונסתיר המכתב בזה. הנה עלה לזה היא בחינת אל תדאג דאגת מחר, ואל תחלל ביום מחר כי לא תדע מה

לעצום עיניו משם חייך שנוכר ולהסתכל ללד אחר או לעצום עיניו לגמרי ואינו עושה כן, שמהו והלאה הוא בגדר הסתכלות, מה שאין כן ראה בעלמא דרך העברה בעלמא בזה דלתיא לפניו ממילא שאין על זה שום קפידא. וכן הוא בזה שכמו שעונים אינם ברושות של אדם לגבי מה שצא לפניו פתאום, כן הוא כח הרהור לגבי המחלמא עליית הרהור נדעמו שאין זה בידו של אדם ואין אדם שליט ברוחו לכלוא את הרוח העולה על רעיונו להחלפך שעה אחת שלא יבא אליו שום הרהור, והרהורים העולים על רוח בני האדם, לא נודע להם מאין באו, כיון שאינו על פי בחירתם ופניו ממילא. ואמרנו חז"ל [ש"ת גריות מה, ב דרש"י בקידושין לו, א ד"ה לאונסיה] בקדושים ועמודי עולם ז"ל שבעל כרחם באו להם הרהורי תורה הקדושה בהיותם במקום שאינו נקי ויודע. ועל כל פנים על ידי אל תדאג דאגת מחר יש תקנה להרהורים הג"ל בשבת קודש שיוכל כל אדם ננקל להגיע לבחינת מלד חסידות של החסיד ז"ל [דלגף] [דלגף] מלד כדוע [שבת ק"ג, ב] וכמו שכתוב בשל"ה הקדוש [מסכת שבת פרק גר מנהו ד"ה במחשבה ז"ל ובהנה"ה שם] בזה ומלד חסידות יתרה היה בו ששל ידי שלא הסיח דעתו חייך והיה בו הרהור כעין רצון על ידי זה קיבל על עצמו שלא לגדור עוד פרטתו. ורמזק לומר שקנס את עצמו על שעלה בו הרהור באונס במחלה, ואולי מלד שהרגיש בדרכו בקודש שהיה דבק בעין החיים טוב ממיד ולא עלה על רוחו מעולם גם בהיסת הדעת ובאונס מאומה מה שאינו נכון, ואז כיון שעלה בדעתו קנס את עצמו בזה, וללע"ע:

י"ב. ב"ה מלאכתו עשויה. מה שאמרנו חז"ל [מכילתא יתרו פרשת בחודש פרשה ז ד"ה ששת] כל מלאכתך עשויה, ואמרנו [שבת ק"ג, א] הרהורים מותרים. י"ל דהיינו כמי שאי אפשר בכחו שיהיה בעינו כאילו כל מלאכתו עשויה, רק הותר הרהור. גם י"ל שהרהור מותר באופן שבעינו שולו אין חסר, רק הרהורו בשל זולתו. וכן י"ל במה שאמרנו חז"ל [ירושלמי שבת סוף פרק טו] אסור לשאול צרכיו בשבת קודש, דהיינו מצד הצריך להיות בעינו אין חסר ועל ידי זה להתפלל צרכי זולתו משמע שמוחר היטב. וכן אם אי אפשר לו לישב דעתו שיהיה כאילו אינו חסר לו, אולי קיל להתפלל. וכן אם הרהורו בחפילה לשם שמים ולא מצד שחסר לו, י"ל דקיל. ולהתפלל גם על מחסור מה שאינו צד חסרון ממלאכה שהיא מהט"ל מלאכות קיל היטב:

עוד מצאתי. מה שבשבת קודש הרהורים מותרים גם הצריך להיות כאילו כל מלאכתו עשויה (צריך לי עיון עוד כעת אם כן הוא מהתורה הקדושה או מדרבנן אסמכתא) צריך לומר שהיתר הרהורו הוא בדרך שמכל מקום מלאכתו בעינו כאילו עשויה, ומשים לבו שאינו יודע אם יחיה כלל אחר שעה. ואם אחר שבת יהיה בעינו הצטרכות מלאכה על כך מהרהר שתיעשה מלאכתו באופן הרהורו ומכל מקום משקיט מחשבתו ומבטלה מצד שבעינו כאילו כל מלאכתו עשויה. ועל ידי זה גם במלאכת מצוה וחובה יכול להיות בעינו כאילו עשויה כי אינו יודע אם יחיה ודיה שעתה:

עוד מצאתי. שבת קודש גבי מלאכת משכן קודש י"ל שגם לגבי מלאכת מצוה צריך להיות בשבת קודש כאילו כל מלאכתו עשויה. הגם שבמה שאמר הכתוב [ישעיה יד, ג] ביום הניח כר ומעבורה קשה כר' משמע על שעבוד ועבודות, מה שאין כן עבודות השי"ת זאת המנוחה ומוטלת ביותר, מכל מקום יהיה בהיסת הדעו וכאילו נעשה והושלם היטב:

י"ג. סעיף ב. בעד קרוביו. היתר לשלוח בשבת קודש אחר אהב משום חשש טירוף דעת לא שייך כן רק בשבות מה שאין כ בדאורייתא. גם אם אומר צריך לאכול לא התירו חז"ל רק במו שידוע לכל שכן הוא דרך הטבע של כל אדם, מה שאין כן חשש

ס פ ר
ארחות הרים

לקט חדושי דינים
 על

שו"ע אורח-היים

חלק שני

מאת הגאון הקדוש המפורסם

מרן נחמן כהנא זצלה"ה

אבד"ק ספינקא זצ"ל

בן הנה"ק בעל דברי-טאונים סמינעט זצ"ל.

וחתן הנה"ק בעל אמרי-יוסף הסיק מספינקא זצ"ל

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשכ"ב לפ"ק

הראשון ודלא כשיוכנה"ג שנתפסק בזה ובמ"ש הט"ז סק"י
בדין אם א' מברך והשני תוקע העירגני ח"א מדברי רמ"א ס"י
תרכ"ב ס"א בשם הג"א ושם בירושלמי מבואר דגם ביכול
השני לברך דינא הכי.

ט שם התוקעים האחרונים בשעת ברכה וכו'. עיין
בשיקרי דעיים גסם שו"ת כהונת יוסף ס"י כ"ד
דכוונתו לכוונת תוקע שכבר ילא י"ה חין לו לחזור ולברך
הטעמי שלא כ"ה שם כשניכר הראשון והם רוצה לברך מורין
צידו עו"ש. ועי' בשו"ת הגודת ארז סימן י"א ח"א שכתוב
לכוונת חת הרכים י"ה צמנות הקיפות דמושב צמית הכנסת
הגדול ופזי נחת מצוה"מ אחר לכוונת י"ה צמנות הקיפות
דמשמד שעל סדר הברכות וכתפך צענין הברכה אם הכיולך
השוב הפסק בין התקיפות (מפאת שינוי מקום) ועוד לחיכה
חרתי בלך עם הפסק השכי' שצויתם שעי' לירוף שזכה
גם יחד והשב הפסק והארך בזה והעלה דגם צירוף שזכה
יחד לא השיב הפסק יעו"ש. [ועי' בהגהות הח"ם הנספח
לפי לקושי הבר צ"ה חלק ח' שכי' וז"ל כששמעו ברכות והצי'
תקיפות בצבור אחר ויקראו כהן להשלים מה שחוסר זה אז
לריך תוקע השני להשלים לברך לעצמו על חצי התקיפות שתוקע
עכשיו ח"ע"ג שכבר שמת ברכה בצבור הראשון מ"מ ההלכה
מצוה"מ"ם היו הפסק כולו"ד דעת הש"ע מיהו מגי"ה לא ס"ל
כן לקמן סימן תקפ"ט סק"ז ע"ש ועי' ח"ר כהן].

י סעי' ד בהג"ה נזהגין להקרות וכו'. במש"ו סוסק"ז
הביא בשם א"ר בשם ד"מ דהמתפלל שחרית הוא
המקרא ותמהני הרי המג"א סק"א הביא ג"כ דברי הר"מ הללו
ועי' בא"ר בשם לח"מ על משניות שהוכיח דגם הש"ע שרי
להקרות.

יא שם בהג"ה להקרות לפני התוקע וכו'. עי' בשו"ת
מור וחס"ה כהכל ברכות וכוונות ס"י ג"ב ששאל
ע"ד בני רבנן שמקנין סדר הקיפות גם צמנות לחם במקומות
שתוקעין אם אינו כמפסוק והם כולו מוכג ותוקין וכו' כה"ס
קבלה צידו מקדושי עליון וגלוני ארץ שכתבו כן וכן שמת
מפי קדוש מפורסם והעלה דמותו להקרות וכש"כ דלא היו
הפסק וכמו דלא היו הפסק מה שאומרים היום הרת עולם
גם צלחם אם תוקעין עי' בדי"מ. ומ"ש בנכנס שלא לומר צלחם
זכו לשיטתו ובמקום שאין תוקעין יעו"ש. וכ"כ בכוונת החר"י
ז"ל דגם צלחם יאמר היום הרת עולם ועי' לקמן סימן תקל"ב
סעיף א' בהגהות אות ב' ובדבריו אות ג'.

[שוב נדפס ספר שדי"ח חלק ו"ב ורלויתו צמ"י ר"ה ס"י
ב' אות ע"ז שכי' דנסדר הקיפות שכתפלת לחם חין
להקרות משום דהוי הפסק צמנות יעו"ש].

[שם לפני התוקע וכו' עכ"ה"ע ס"ק ז' צמ"ש וקרא לתוכי
וכי נעטם וכו' ועי' שדי"ח חלק ו"ב מנ"י ר"ה סימן ב'
אות כ' מה שכתיר בזה יעו"ש].

יב סעי' ה הנזמל שבר וכו'. עי' בחידושי אנשי שם
שעל המרדכי סופ"ה דכתובות בשם אגודה
דגבי מצוה אמדינן דעוה דגם בלא השכר היה עושה דיתא
לי לאינש למיעבד מצוה לכן לא דמי לשאר שכר שבת דלי"ה
מצוה דבלא תשלומין ליה עביד ע"ש ובהו י"ל קושי"ה הט"ז
מהא דשוכר לשמור פרת דהתם כל א' יכול לשמור ואין המצוה
מוטלת דוקא על זה האיש אבל בתוקע וכדומה שאין כל אדם

מלומד בזה וע"ע לעיל סימן תקכ"ו ס"ה ובש"ו סק"ג ובש"ו
סק"ב ועמש"ל ס"י ש"ו ס"ד רא"י מהירושלמי לדעת המפרשים
7 יג שם ס"י ברכה. עי' בספר מאורכי חור בחלק שני עמוד נמשי
דף קפ"ז שכתב להמליך שכתבו לקבל שכר וכו' וכו'
הנזכרים אשר נכפשו וצ"ה לחמו מה ס"י ברכה לריך למלא וכו'
כי ירעז וכונתם אינו רק על גבול דלמיד. וכי עו"ש וכו'
ש"ס הנשכר איש אמוד ורוצה בשכר חין פקפוק על כשונות
יעו"ש. ובחלק בן טון דף ק"ע ע"ב כ' שנועלים בשכר שמת
קולות שח"כ שבו"ה מנהג צמנות עפ"י הכמ"ח כתי' תקי'
ביום מקומות וכן נהגו במדינות אלו ועפ"י הכמ"ע תרופה נהגו
לאור יעו"ש. [ועי' בשו"ת שער רחמים חלו"ה סימן י"ה
שמחזיק מנהג ישראל צמ"ה שנועלים שכר לחקוע צמ"ה דע"ה
בזה היסוד"ה מ"מ"ש מה אנו צמנים יעו"ש. ועי' צמ"ה חלק
י"ב מנ"י ר"ה ס"י ב' אות י"ז שהאר"ך בזה ע"ש]. ועי' ח"א
מהג"ה"ק מצוטט"ה"ש שכי' דלא ע"י ששכרוכו וס"ע מנ"ה
לשם י"ל שאינו שכר שבת מולד כוון לבו ושיך בהשכר זה ברכה
עכ"ל. וכי עו"ש חלו"ה חין זה רק בשמ"ה"ה רבים י"ה משת"ה
כש"ל"ל ללח"ה י"ה כמו עכשיו שכל צקו"ה"ם וצמ"ה משת"ה
ניגונים וכדומה חלו"ה יש בשכר זה ברכה יעו"ש. ועי' ע"ה
שכי' חס"ה"ש שאומרים עבוד חול"ה עפ"י רוב שיך צו שכר כוונת
ואם לא הלכו כלל מ"מ הניתן להם אינו בהחלט שכר חס"ה
היו רובם היו אומרים גם כשלא היו נוהגים להם מאומה. וכן
מולד ועבדי נחת רוח יוכי' להו מתנה וחס' שו"ה"ם מתנה
וכיו' חלו"ה שלא חתי' לרה כלל יעו"ש.

סימן תקפו

א סעי' א מצותו בשל איל וכו'. עיין בשו"ת רובים
שניטון ס"י מ"ג אם מותר לקטח שופר מאזנה
ישראל בעובר ממקום למקום ואין לו מכירים אם הוא נאמן
והעלה שם דמלך דבין מותר אבל למעשה לריבין להחמיר ש"ך
לכני"ה רח"י או כהנ ממו שקיה יעו"ש. ועי' צמ"ז. ונפ"ה
גסם שו"ת עולה שמואל סימן פ"ז כהנ דיש לחוש לטעות
הרמב"ם דצענין של איל דוקא עו"ש ועי' בשו"ת פני יחזק
סימן ל' שכתב שיטה הרמב"ם מכל הקושיות שהקשו עליו.

ב שם וכן שופר מבוהמה טמאה וכו'. האחרונים האריכו
בענין זה ולאשר ראיתי בסי' שדי"ח מעי' חנוכה סימן
י"ד שהאר"ך ואסף כל דברי המחברים וקבצם כעמיר גורגה
לכן אקצר רק אכתוב מה שנשאלתי לשי' הר"ן הרי בבב"ש
לשבת ק"ח העלה דעור של ע"ז ל"ה מן המותר בפ"ך דאיתקש
לע"ז ולמת א"כ בשופר של ע"ז אמאי אם תקע יצא. והשבתי
דלא מיבעיא לשי' תוס' נדה נ"ה ותשו' רשב"א סימן שס"ז
והובא במל"מ סופ"ד מאל דעור המת מותר בהנאה בעור
קדשים א"כ ה"ה עצמות דבקדשים מותרים לאחר זריקה כדאי'
בובחים פ"ו ע"א ותוס' שם לכן גם שופר שרי והבב"ש שם
אויל לשי' תוס' בסנהדרין דעור המת אסור בהנאה ועי' בצי"צ
ס"י י"ג וח"ס יו"ד סוס"י רי"ט אך בחידושי הר"ן לנדה נראה
דס"ל דאסור אבל י"ל דכיון דההיקש דאיתקש ע"ז למת הוא
רק מדרבנן לא מיפסל דיעבד כמ"ש כה"ג בתשו' שט"א
ומחה"ש סימן זה סק"ה דברבנן לא אמרי' מיכתת שיעור'ה
ולפי"ז בכל דבר טמא מדרבנן י"ל דכשר וע"ש בשדי"ח בשם
כמה מחברים דבמצוה דרבנן יש להקל בהא דמותר בפ"ך ולפי
זה ביום ב' דר"ה או בתקיפות דרבנן גם ביום א' יש לצוד
להקל.

ספר

27

שאלות ותשובות

בית שיערים

חלק אורח חיים

מאת הגאון האדיר, שר התורה, מאור הגולה
רבינו **עמרם בלום** זצוקלה"ה
שרת בקודש בק"ק אלמאשר, מאדע, חוסט ובסוף ימיו בק"ק ב' אויפאלו, ושם מנו"כ

נדפס כעת פעם שלישית בתכלית ההדור והיופי
בהוספת חלק שלישי מכתבי יד - ומבוא לתולדות המחבר

ועליהם נוספו
הערות והגהות על ספר בית שיערים מכמת גדולים

קונטרס משנת העמרמי

מאת כ"ק מרן הגאון
רבי **מנשה הקטן שליט"א**
גאב"ד אונגוואר ור"י בית שיערים, בעל "המשנה הלכות"
נכד רבינו המחבר

ועוד הוספות רבות כמבואר מעבר לדף

חובא לביה"ד ע"י הרה"ג ר' צבי האגער שליט"א נכד המחבר
בהוצאת

מכון משנה הלכות גדולות
שנת תשס"א לפ"ק

